

William Shakespeare
VEČER TŘÍKRÁLOVÝ, ANEB COKOLI CHCETE.

Přeložil František Doucha.

Osoby.

Orsino, vévoda Illyrský.
Sebastian, bratr Violin.
Antonio, nadkorábničník, ochránce Sebastianův.
Jiný nadkorábničník, ochránce Violin.
Valentín, >
Kurio, > šlechticové z komonstva vévodova.
Zeman Tobiáš Říhal, ujec Olivii.
Zeman Ondřej Šklebík.
Malvolio, Oliviiin domácí správce.
Fabian, >
Šašek, > ve službě u Olivie.
Olivie, bohatá hraběnka.
Viola, zamilovaná do vévody.
Marie, komorná u Olivie.
Pánové; kněží; plavci; právní sluhové; hudebníci a jiná družina.

Dějiště: Město v Illyrii, a blízké pomorí.

Jednání první.

Výjev první.

Pokoj v paláci vévodově.

Vstoupí Vévoda, Kurio, pánové; hudebníci, hotovi k službám.

Vévoda. Když hudba pokrm lásky, hrajte dál:

přes míru mi ho dejte, aby sytá
chuť znemocněla a tak skonala. – –
Ten kousek znovu; umíraje klesl:
ó šel mi na sluch jako sladký větřík,¹⁾
jenž dýše na břeh fialek, a běže
i dává vůni. – Dosti! a nic víc:
již sladké tak to není, jako dřív. –
Ó duchu lásky! jak jsi čilý, čerstvý,
že, ač tvůj objem jako velmoře
vše uchopuje, nic v něj nevchází
(ať jakékoli platnosti a výšky),
by v lehkost nespadlo a nízkou cenu
v tu chvíli! Taktě láska obrazná,
že sama utkví v divných obrazech.

Kurio. Zda, kníže, honit nechcete?

Vévoda. Co, Kurio?

Kurio. Tož jelena.

Vévoda. Ba honím nejvzácnějšího, jež mám.

Když poprvé mé oči spatřily
Olivii (mně bylo, jakoby
vzduch od morové rány čistila,
stal jsem v tu chvíli sám se jelenem,²⁾
a tužby mé, co lítí, krutí chrtí,
mne od té doby honí.

Vstoupí Valentín.

Nuž, jaké od ní noviny?

Valentín. Já, račte kníže, neměl přístupu.

Jen od služby se vrací odpověď:
sám vzduch, než sedm let se nerozpálí,
tvář její nemá spatřit volným hledem;
chce jako mniška chodit zastřená,
a jednou denně oku-bolnými
svou jizbu vůkol smáčet slzami;
to vše, by mrtvou lásku přechovala
ku bratru, kterou čerstvě trvalou
chce udržeti v truchlé paměti.

Vévoda. Ó srdce majíc údobu tak outlé,
že dluh ten lásky platí pouze bratru,
jak bude milovat, až bohatý
šíp zlatý tlupu citův usmrtí,

jež trvá v ní: až játra, srdce, mozk,³⁾
ty vládné trůny, budou obsazeny
(to v sladkou plnost) králem jediným! –
Tam spěšte přede mnou, kde stláno kvítí:
v besídkách bohatě jest lásce dlíti.

Odejdou.

Výjev druhý.

Pomorí.

Vstoupí Viola, Nadkorábničník a plavci.

Viola. Jaká to země, přátelé?

Nadkorábničník. To, slečno, jest Illyrie.

Viola. A co mám dělati v Illyrii?

Můj bratr jest v Elysiu. Snad možná,
že neutonul! – co myslíte, plavci?

Nadkorábničník. Jen štěstím bylo možná zachránit
vás samu.

Viola. Ó můj bratr ubohý!

toť *možná*, že jest zachráněn též *on*.

Nadkorábničník. Ba slečno: bych vás utěšil tím „možná“,
vám jistím, po rozštěpu vaší lodí,
když vy a tento zástup ubohý
s vámi zachráněný jste vznášeli
se v člunu hnaném, bratra vašeho
jsem viděl, povážliv jak v nebezpečí
sám přivázal se (tomu výkonu
jsa učen mužnou myslí, nadějí)
k silnému stežni, kterýž po moři
se živě hnal; tuť jak Ariona
na delfinově znaku viděl jsem
jej přátelit se s vlnami, tož pokud
jsem vidět mohl.

Viola. Za zprávu zde zlato!

Má záchrana mé jeví naději
(a mluva tvá mi v tom jest závažím),
že zachráněn on též. Znáš tuto zem?

Nadkorábničník. Znam dobře, slečno; zrozen, vychován
jsem ne celé tři odtud hodiny.

Viola. A kdo zde vladaří?

Nadkorábničník. Šlechtný kníže povahou i jménem.

Viola. A jeho jméno jest?

Nadkorábničník. Orsino.

Viola. Orsino! Otec mi jej jmenoval:
byl tehda svobodný.

Nadkorábničník. To posud jest, či nedávno to byl;
neb měsíc jen, co odešel jsem odtud;
i šeptalo se právě (jakož, víte,
o činech panstva hovořívá lid),
že hledá lásky spanilé Olivie.

Viola. Kdož ona jest?

Nadkorábničník. Je ctnostná dívka, dcera hraběte:
ten před rokem as umřel, zanechav
ji stráží syna svého, jenž, jí bratrem,
též skončil před nedávnem. K němu z lásky
prý zařekla se přísahou, mít spolek
s mužskými aneb na ně pohledět.

Viola. Ó kéž bych slečně mohla sloužiti,
kde před světem by tajno zůstalo
(až doba mnou by sama dospěla),
co stav jest můj!

Nadkorábničník. To těžká bude věc;
neb nepřipouští žádných prošení, –
ba žádných, ani od vévody.

Viola. Máš, kapitáne, pěkné spůsoby;
byť někdy krásnou hradbou příroda
i zkázu zavírala, o tobě
chci věřit, že tvá mysl shoduje
se s tou tvou pěknou zevní povahou.
Prosím tě (štědře se ti odplatím),

bys tajil, co jsem, a mi pomohl ku přestroji, jak záměru as mému se hodí. Sloužití chci vévodě: ty jakož půlmuže mne představíš. Za práci ti to stojí; umím zpívat a rozličnou mu hudbou mluvit: to vše mne dobře schválí k službě té. Co dál as bude, času ponecháno: buď mlčení s mým vtípem usrovnáno!

Nadkorábničník. Vy buďte půlmuž, já váš němý budu: zradí-li jazyk v čem, ať oči zbudu!⁴⁾

Viola. Měj díky! Ved' mne dál!
Odejdou.

Výjev třetí.

Pokoj v domě Olivii.

Vstoupí Pan Tobiáš Říhal a Marie.

Pan Tobiáš Říhal. U všech všudy, co to myslí má tetička, smrt svého bratra tak si brát! Trápení nejde k duhu, vím já to dobře.

Marie. Věřu, pane Tobiáši, musíte na noc dřív domů chodit; vaše tetička, moje slečinka, velice zamítá vaši nepořádnou dobu.

Pan Tobiáš Říhal. Nu ať zamítá, než budou zamítat ji.

Marie. Ba slušelo by vám, držet se v počestných mezích pořádku.

Pan Tobiáš Říhal. Slušelo? Nechci, aby mi co slušelo líp, než jak tu jsem. Dost dobrý je ten oblek do pití, a ty boty rovněž; pakli ne, bodejž by visely na vlastních řemínkách!

Marie. To hýření a pití přivede vás na mizinu: slyšela jsem včera svou slečinku o tom mluvit, a o nemoudrém zemanu, kterého jste jí jednoho večera sem přivedl na námluvy.

Pan Tobiáš Říhal. Koho že? pana Ondřeje Šklebílka?

Marie. Ano, toho!

Pan Tobiáš Říhal. Je to statný muž, jako který v Illyrii.

Marie. A co s tím zde?

Pan Tobiáš Říhal. Nu, má tři tisíce dukátů na rok.

Marie. Však bude se všemi těmi dukáty za rok hotov: je hodně nemoudrý a hýřil.

Pan Tobiáš Říhal. Fuj, že tak mluvíte! on hraje na bráč; mluví tři, čtyři řeči, slovo od slova, bez knihy; a má všechny dobré dary od přirozenosti.

Marie. Tyť arci má, – je přirozeně sprostý až dost! Nebo při celé své nemoudrosti je náramný buřič; a kdyby neměl zároveň daru zbabělosti, aby mu dusila chuť k bouření, dostal by brzo vázaného od hrobaře, jak moudří lidé soudí.

Pan Tobiáš Říhal. Na tuto pěst! jsou to ničemové a utrhači, kteří tak o něm mluví. Kteří to jsou?

Marie. Ti, kteří nadto dokládají, že bývá každou noc opilý s vámi.

Pan Tobiáš Říhal. Pitím na zdraví mé tetičky; na její zdraví pít budu, dokud mi hrdlo nezaschne a dokud v Illyrii něco na doušek. Zbabělec to a holomek, kdo by na zdraví mé tetičky nepil, až by se mu točil mozek na špičce, jako čamrda na osadě.⁵⁾ Hej, holka! *Castillano vulgo*; neboť jde tu pan Ondřej Šklebílek.

Vstoupí Pan Ondřej Šklebílek.

Pan Ondřej Šklebílek. Pan Tobiáš Říhal! Nu jakž, pane Tobiáši Říhale?

Pan Tobiáš Říhal. Můj zlatý Pan Ondřej!

Pan Ondřej Šklebílek. Dobrého zdraví, krásný čertíku!

Marie. Nápodobně, pane!

Pan Tobiáš Říhal. To zhurta, pane Ondřeji, zhurta!

Pan Ondřej Šklebílek. Kdo je to?

Pan Tobiáš Říhal. Komorná mé tetičky!

Pan Ondřej Šklebílek. Milá panno „Zhurto“, rád bych se s vámi líp seznámil.

Marie. Pane, mně říkají Marie.

Pan Ondřej Šklebílek. Milá panno „Marie Zhurto“!...

Pan Tobiáš Říhal. Vy mi nerozumíte, zemánku; „zhurta“ je: stupte k ní, popadněte ji, namluvte si ji, chopte ji!

Pan Ondřej Šklebílek. Na mou věru, tu v společnosti bych se do ní nedal. To tedy znamená „zhurta“?

Marie. Poroučím se, pánové.

Pan Tobiáš Říhal. Necháš-li ji tak odejít, pane Ondřeji, neměl bys mi nikdy víc tasit meč!

Pan Ondřej Šklebílek. Odejdete-li tak, panenka, neměl bych nikdy víc tasit meč. Myslíte, hezká holko, že máte při ruce blázny?

Marie. Vždyť, pane, vaši ruku nemám!

Pan Ondřej Šklebílek. Ba, máte ji mít: tu je má ruka.

Marie. Inu, pane, myšlénkám nikdo nezbrání: prosím vás, doneste svou ruku tam kde se tluče máslo, a navlažte si ji.⁶⁾

Pan Ondřej Šklebílek. Proč, má zlatičká? jaká to podobnost?

Marie. Je suchá, pane!

Pan Ondřej Šklebílek. Toť si myslím: nejsem takový osel, abych si ruku nedržel suchou. Ale jaký to žert?

Marie. Suchopárný žert, pane.

Pan Ondřej Šklebílek. Máte mnoho takových?

Marie. Ano, pane; mám jich tu plnou hrst: vidíte, teď vaši ruku pustím – a jsem prázdná.

Odejde Marie.

Pan Tobiáš Říhal. Ó zemánku, potřebuješ koflík Kanárského. Viděl-li jsem kdy u tebe takovou porážku!

Pan Ondřej Šklebílek. Nikdy co živ, tak si myslím; leda když vidět, jak mne Kanárské porazilo. Někdy mi je, jakobych neměl víc vtípu, než ho má která duše křesťanská a leccáký sprosták: ale jsem velký jedlík hověziny, a to mi tuším na vtípu škodí.

Pan Tobiáš Říhal. Ani pochyby.

Pan Ondřej Šklebílek. Kdybych to moh' myslet, zaklel bych to na vždy. Zejtra jedu domů, pane Tobiáši.

Pan Tobiáš Říhal. *Pourquoi*, můj milý zemánku?

Pan Ondřej Šklebílek. Co je to „*Pourquoi*“? abych tak udělal, či neudělal? Kdybych byl raději na jazyky použil času, který jsem vynaložil na šermování, na tanec a štvání medvědů! Že jsem se pak nedal na umění!!

Pan Tobiáš Říhal. To by ti byli vlasy hezky natřepávali!

Pan Ondřej Šklebílek. Jakže? hezčejších vlasů že bych tím byl dostal?

Pan Tobiáš Říhal. Toť se ví; vždyť vidíš, nechtějí se ti samy od sebe kudrnat.

Pan Ondřej Šklebílek. Přec mi dost dobře sluší. Či ne?

Pan Tobiáš Říhal. Jak náleží: visí ti jako konopí na kuželi, a doufám ještě uvidět, jak si tě některá hospodyně vezme mezi nohy a je spřede.

Pan Ondřej Šklebílek. Opravdu, zejtra jdu domů, pane Tobiáši: vaše tetička nedá se ani vidět; a kdyby hned, vsadím čtyry na jednu, že mne nechce. Sám hrabě, tu v sousedství, si ji nadchází.

Pan Tobiáš Říhal. Ona knížete nechce; ona se nemyslí vdávat výš, ani co se týče stavu a věku, ani co rozumu. Slyšel jsem ji to přísahat. Aj, člověče, ještě tu pro vás živý pramen.

Pan Ondřej Šklebílek. Nu zůstanu o měsíc dýl. Jsem já chlapík přepodivný: někdy se mi chytívá do maškar a do hýření jen což děláš.

Pan Tobiáš Říhal. Znáš se dobře v takových šaškách, zemánku?

Pan Ondřej Šklebílek. Jako kterýkoli v Illyrii, jenž se mi stavem vyrovná. Nechci se přec počítat mezi staré balbousy!

Pan Tobiáš Říhal. Jak's to daleko přivedl v *galliardě*, zemánku?⁷⁾

Pan Ondřej Šklebílek. Věřu, umím já řezat „kaprioly“...

Pan Tobiáš Říhal. A já umím řezat – skopovinu ke „kaprlům“.

Pan Ondřej Šklebílek. A myslím, že dovedu skok nazpátek, tak prostě a bystře, jako kdo v Illyrii.

Pan Tobiáš Říhal. Nač to všechno skrýváš? proč mají ty dary

mít záclonu? Či jsou podle toho, že by na ně padal prach, jako na obraz paní Mall'ové?⁸⁾ Proč do kostela nechodiš galliardou a domů korrantem? Má celá chůze byla by ballet: nechtěl bych jít ani na stranu, abych neudělal pětikročák. Co myslíš? je svět podle toho, aby se na něm dobré vlastnosti skrývaly? Dle znamenité podoby tvé nožky jsem soudil, že byla utvořena pod planetou galliardy.

Pan Ondřej Šklebík. Ano, je jadrná, a v plamenné punčoše obzvláště dobře vypadá. Máme si udělat nějakou merendu?

Pan Tobiáš Říhal. A co bychom jiného dělali? což jsme se nenarodili na planetě býka?

Pan Ondřej Šklebík. Že býka? to znamená bok a srdce.

Pan Tobiáš Říhal. Ne, pane; znamená to nohy a stehna. Ukaž mi, jak umíš dělat kaprioly. Ha! výš: ha, ha! výborně!

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Pokoj v paláci vévodově.

Vstoupí Valentin a Viola v mužském obleku.

Valentin. Bude-li vám vévoda stále tak přízniv, Cesario, můžete to daleko přivést: zná vás teprva tři dni a již nejste cizincem.

Viola. Vy se buď jeho vrtochů buď mé netečnosti bojíte, že o další jeho přichylnosti pochybujete. Což pak není stálý ve své přízni?

Valentin. Věřte mi, není.

Vstoupí Vévoda, Kurio a družina.

Viola. Mé díky mějte. Tu jde hrabě.

Vévoda. Hej, kdo viděl Cesaria?

Viola. Zde, pane, k vašim posluhám.

Vévoda. Postůjte chvíli dál! – Cesario,

již všechno víš; já tobě rozepnul

i samu knihu tajné duše své:

a protože, dobrý hochu, spěš k ní;

nedej se odpustit, stůj u dveří,

a řekni jim, že nohy utkvělé

tvé vrostou, až ti bude slyšení.

Viola. Však jistě, pane vznešený, když tak

své zanechána strasti, jak se dí,

mne nikdy nepřipustí před sebe.

Vévoda. Vše dvorné meze přeskoč bouřlivý,
než bys se vrátil s nepořízenou.

Viola. Nuž, pane, kdybych mluvil s ní, což potom?

Vévoda. Ó pak jí rozviň strážeh lásky mé,

ji zprávou překvap o mé věrnosti:

žal tvářit můj ti dobře bude slušet;

líp bude pozor dávat při tvém sládiv

než při poslu, jenž hledu přísnejšího.

Viola. To, pane, nemyslím.

Vévoda. Věř, milý hochu;

neb ještě přelhává tvá blahá léta,

kdo dí, že muž jsi: hladší, rdělejší

ret není Dianin; tvé hrdélko

má dívčí hlásek, jasný, zvučivý;

a vše se hodí k ženské úloze.⁹⁾

Vím, že tvá hvězda zcela působna

k jednání tomu. – Asi čtyři, pět

jej provedte, či všichni, chcete-li;

mně nejlíp, když jsem spolu daleký. –

Pořid' to dobře, a máš vůli mít

jak pán tvůj, nazvat jeho statek svým.

Viola. Chci snažit se, vám slečnu namluvit.

(*Stranou*) Zlý spor, mu jinak na námluvy jít,

kdež sama bych mu chtěla chotí být.

Odejdou.

Výjev pátý.

Pokoj v domě Oliiviině.

Vstoupí Marie a Šašek.

Marie. Nuž, buď mi pověz, kde jsi byl, či neotevru úst, ani co by štětina prošla, k tvému zastání. Má slečinka tě dá oběsit, že tak dlouho nejdeš.

Šašek. Ať si mě dá oběsit: kdo je na tom světě dobře oběšen, nepotřebuje se bát boje.

Marie. Dokaž mi to!

Šašek. Už víc neuvidí boje, aby se ho bál.

Marie. Dobrá odpověď, jako houžev! Mohu ti povědit, odkud posla ta průpověď: „Nebojím se boje.“

Šašek. Odkud, milá panno Marie?

Marie. Z „bitvy!“ a to můžeš ve svém bláznovství směle zas povědit.

Šašek. Dobrá; dej pánbůh moudrost těm, kteří ji mají; a těm, kteří jsou blázni, dejž aby z darů svých těžili!

Marie. Ty přec viset budeš, žes byl tak dlouho pryč; či, když tě vyženou, není-li to stejné, jako viset?

Šašek. Dobrým oběšením předejde se často špatné ženění;¹⁰⁾ a co se vyhnání týče, v létě to projde.

Marie. Ty se tedy nevážeš?

Šašek. Ani na jedno, ani na druhé; vážu se na obojí.

Marie. Aby, když ti jeden řemínek praskne, druhý držel; sic, kdyby oba praskly, spadly by ti plundry.

Šašek. Chytře, na mou věru, zpropadeně chytře. Dobře, jen tak pokračuj; kdyby Pan Tobiáš chtěl nechat pítí, byla bys tak vtipná kůstka z Evina masa, jako která v Illyrii.

Marie. Ticho, kuliferdo, nic o tom víc! Tu jde má slečinka: moudře se vymluv; to nejlíp uděláš.

Odejde.

Vstoupí Olivie a Malvolio.

Šašek. Vtipe, je-li vůle tvá, dej, abych dobře zabláznil! Vtipáci, kteří si domýšlejí že tebe mají, velmi často ukazují že jsou blázni; a já, který vím že tebe nemám, mohu projít za moudrého muže. Nebo co praví Quinapalus? „Lepší vtipný blázen, než bláznivý vtipák.“ – Požehnej pánbůh, slečno!

Olivie. Odstraňte blázna!

Šašek. Neslyšíte, hoši? odstraňte slečnu!

Olivie. Jděte po svých! jste suchopárný blázen; mám vás až dost: k tomu ke všemu stáváte se nezvedeným.

Šašek. Dvě chyby, panenka, které se dají napravit pitím a dobrou radou. Dejte jen suchopárnému bláznu pít, a blázen nebude suchopárný. Nezvedenému kažte, aby se napravením zvedl: zvedne-li se napravením, nebude víc nezvedený; nedovede-li to, dejte ho záplatkáři spravit. Co se koliv napravuje, není než záplatou spravováno: ctnost, která se prohrěšuje, není než spravovaná záplatou hříchu; a hřích, který se napravuje, není než spravovaný záplatou ctnosti. Hodí-li se to sprostě rozumování, dobře; nehodí-li se, jaká pomoc? Jakož pravým „rohatým manželem“ bývá pouze nedostatek, tak jest krása „kvítkem“. – Slečna kázala odstranit blázna; a proto ještě jednou pravím: odstraňte ji.

Olivie. Vás, brachu, odstranit jsem jim kázala.

Šašek. Toť náramné nedorozumění! – Slečno, „cucullus non facit monachum“; to jest jakoby řekl: Nenosím strakatínu ve své mozkovici. Milá panenka! dovolte mi dokázat, že vy jste blázen.

Olivie. Kterak to dovedete?

Šašek. Velmi obratně, milá panenka!

Olivie. Dokažte!

Šašek. Musím vás v tom vzít na katechismus, panenka. Jen, milý hodný zlatoušku, mi odpovídejte!

Olivie. Třebas, brachu! Že jiné zábavy není, snesu váš důkaz.

Šašek. Proč, milá panenka, máš smutek?

Olivie. Milý blázne, pro smrt svého bratra.

Šašek. Tuším, že duše je v pekle, panenka!

Olivie. Vím, že jeho duše je v nebi, blázne!

Šašek. Tím větší bláznovství, panenka, smutek mít proto, že vašeho bratra duše je v nebi. – Odstraňte mi blázna, pánové!

Olivie. Co soudíte o tom blázně, Malvolio? zda se

nenapravuje?

Malvolio. Ba ano; a napraví se, až ho hrůza smrti potřepá: sešlý věk, jenž moudrého vede k pádu, blázná vždy polepšuje.

Šašek. Pánbůh vám brzo sešli ten sešlý věk, pane, aby vaše bláznovství tím lépe rostlo. Pan Tobiáš bude na to přísahat, že nejsem liška; ale nezaručil by se ani vindrou na to, že nejste blázen.

Olivie. Co k tomu říkáte, Malvolio?

Malvolio. Divím se, že Vaše Milost má zalíbení v tak vysmahlém chlapu: viděl jsem, jak ho onehdy porazil obyčejný šašek, jenž nemá víc mozku než kuláč. Jen se podívejte, už je na holičkách: když vy se neusmějete a jemu příčiny nedáte, je jakoby mu jazyk zařal. Já, na mou věru, ty moudré lidi, co s tou najatou třídou bláznů tolik nadělají, nepokládám za nic lepšího, nežli za šašky těch bláznů.

Olivie. Ó stůněte, Malvolio, na velké o sobě myšlení, a věc okoušíte pokazenou chutí. Kdo spanilé, nevinné a volné myslí jest, bere ty věci za ptačí plitky, kterých vy považujete za koule do děl. Není žádného utrhaní při šašku od řemesla, byť nejinak než uštipkoval: ani žádných uštipkův u člověka, který znám jest co moudrý, byť nejinak než káral.

Šašek. I poděliž tebe lživostí Merkur, že dobře o bláznech mluvíš.

Vrátí se Marie.

Marie. Slečinko, je u vrat mladý panáček, jenž by s vámi velmi rád mluvil.

Olivie. Od hraběte Orsina, vid'?

Marie. Nevím, slečinko; je to hezký mladíček se švárnou družinou.

Olivie. Kdo jej z mých lidí zdržuje?

Marie. Pan Tobiáš, slečinko, váš příbuzný.

Olivie. Prosím vás, odstraňte ho: nemluví než jako třeštěnec; fuj na něj!

Odejde Marie.

Jděte vy, Malvolio; je-li to poselství od hraběte, jsem nemocná, aneb nejsem doma: *cokoli chcete*, abyste to jen odbyl.

Odejde Malvolio.

Tu vidíte, brachu, jak vaše bláznovství stárne, a lidem se nechce líbit!

Šašek. Tys, panenko, mluvila pro nás, jakoby z tvého nejstaršího syna měl být šašek, jehož lebku Jupiter nacpejž mozgem; nebo tu on jde, jeden z tvého přátelstva, jehož „pia mater“ jest velmi slabá!¹¹⁾

Vstoupí Pan Tobiáš Říhal.

Olivie. Na mou pravdu, napolo opilý. – Kdo je to u vrat, strýčku?

Pan Tobiáš Říhal. Nějaký pán.

Olivie. Pán? a jaký pán?

Pan Tobiáš Říhal. Nu, nějaký pán tu...

Řihá.

I aby kozel do těch uznených slanečků! – A co ty tady, slivko?...

Šašek. Milý pane Tobiáši...

Olivie. Strýčku, strýčku, jak jste se tak časně na tu pustotu spustil?

Pan Tobiáš Říhal. Spustil! Šlaka dbám na špuštění! – Je tu někdo u vrat.

Olivie. Nu ovšem; ale kdo je?

Pan Tobiáš Říhal. Ať si je třeba čert; co mi po tom: věřte mi, já říku – ať čert nebo ďábel.

Odejde.

Olivie. Šašku, komu se podobá, kdo se v opici potopí?

Šašek. Podobá se utopenci, bláznů a třeštěnci: první doušek přes moc potopí ho v bláznovství; druhý zatopí mu třeštěním, a třetí jej utopí.

Olivie. Jdi tedy pro toho, jenž prohlíží mrtvé, aby dal zdání o

mém strýci; nebo je na třetím stupni opilstva: je v něm utopen; – jdi, dej na něj pozor!

Šašek. Teprva mu třeštění zatopilo, panenko; a blázen bude pozor dávat na třeštěnce.

Odejde Šašek.

Vrátí se Malvolio.

Malvolio. Milost-slečinko, onen mladý hoch zaklíná se, že musí s vámi mluvit. Já mu pravil, že jste nemocná; on si troufá, to že ví, a že proto přichází s vámi promluvit. Já mu řekl, že spíte; on se dělá, jakoby věděl i to, a že proto jde s vámi promluvit. Co mu říci, slečinko? nedá se živou mocí odbyt.

Olivie. Řekni mu, že nemůže se mnou mluvit.

Malvolio. Tak se mu řeklo; on ale praví, že bude před vašimi dveřmi stát jako správčův kůl, nebo jako noha u lavice,¹²⁾ ale že musí s vámi mluvit.

Olivie. Jakého druhu člověk?

Malvolio. Nu, mužského druhu.

Olivie. Jakého způsobu člověk?

Malvolio. Velmi špatného způsobu: chce s vámi mluvit, chtějte nechtějte.

Olivie. Jaká jeho osoba, a mnoho-li mu let?

Malvolio. Není ještě dosti letný na muže, ani dosti mladý na chlapce; tak jako lustička, než má hrášek, nebo jako jab'čátka, když je z něho skoro jab'ko: stojí tak asi uprostřed mezi chlapcem a mužem. Je velmi švárný a má dobrou vyfídilku: člověk by myslel, že mateřské mléko sotva strávil.

Olivie. Pusťte ho sem. Mou služku zavolejte!

Malvolio. Panno! milost-slečinka volá.

Odejde.

Vrátí se Marie.

Olivie. Podej mi závoj: přes tvář mi jej přehoď.

Chci posléz Orsinovu slyšet věst.

Vstoupí Viola.

Viola. Kdo toho domu slečna vážená?

Olivie. Promluvte ke mně; za ni odpovím.

Co libo?

Viola. Přestkvělá, převýtečná i nevyrovnaná krásou!... Povězte mi, prosím, zdali to slečna toho domu; neb jsem jí jak živ neviděl. Nerad bych svou řeč zahodil; nebo mimo to, že jest převýborně složená, vzal jsem si mnoho práce, abych ji z paměti uměl. Milé krasotinky, neposmívejte se mi; velmi si páčím sebe menší nepřivětivost.

Olivie. Odkud jste přišel, pane?

Viola. Mohu málo víc říci, než jsem se na zpačet naučil, a tato otázka není v mé úloze. Milá zlatá, dejte mi přímé ujištění, jste-li slečinka toho domu, abych ve své řeči pokračoval.

Olivie. Jste herec?

Viola. To ne, mé tajemné srdéčko!¹³⁾ a přece při samých kličkách šalby přísahám, nejsem, na koho hraji. Jste vy slečinka domu?

Olivie. Jestliže si neberu příliš práva, jsem.

Viola. Ba jistě, jste-li to, příliš práva si bēfete nad sebou sama; nebo co vaše jest, abyste z toho uštědřila, není vaše, abyste si to zadržela. Leč to nepatří do mého vyřízení. Rád bych začal svou řeč vaší chválou, a pak vám vyložil hrud' svého poselství.

Olivie. Přistupte hned k věci samé: chválu vám daruji.

Viola. Ach! vzal jsem si mnoho práce, abych se to naučil, a je to básnické!

Olivie. Tím spíš je to vymyšlené. Jen si to, prosím vás, nechte. Slyšela jsem, že jste byl smělý u mých vrat, a dovolila jsem vám přístupu, více abych se vám podivila, než abych vás poslyšela. Nejste-li pošetilec, jděte svou: jste-li moudrý, mluvte zkrátka; nejsem na měsíčním ouplňku, abych dělala osobu v tak poskočném rozmlouvání.

Marie. Ráčí-li se natáhnout plachty, panáčku? *tudy* jde vaše cesta.

Viola. Nikoli, milý plavčíku; rád bych se tu děle na lodí houpal. – Zkroťte trochu svého obra, zlatá slečinko.

Olivie. Zjevte mi svůj úmysl.

Viola. Jsemť posel.

Olivie. Jistě máte co strašného vyřídít, že s tím tak hrozné okolky děláte. Povězte, co vám poručeno.

Viola. Jen vašemu sluchu to náleží. Nepřináším ani výpověď války, ani jaký byste měla dáti poplatek oddanosti. Palmu míru držím v ruce své: slova má plná jsou pokoje celým obsahem.

Olivie. Přece z prudka jste začal. Kdo jste? co byste rád?

Viola. Prudkosti, která se ve mnějevila, přiučil jsem se od svého zde uvítání. Kdo jsem, a co bych rád, tak skryto jest, jako panenství: vašemu sluchu boží zjevení, každému jinému zneucta posvátnosti.

Olivie. Nech nás samotných. Uslyšíme to boží zjevení.

Odejde Marie.

Nuže, pane, jaký jest váš text?

Viola. Přerokovaná slečinko!...

Olivie. Potěšitelné učení, a dá se mnoho o něm řečnit. A kde psán jest váš text?

Viola. V prsou Orsinových.

Olivie. V jeho prsou! V které kapitole jeho prsou?

Viola. Abych podle pravidel odpověděl, v první kapitole jeho srdce.

Olivie. Ó čtla jsem to: je to kacířství. Nemáte co více říci?

Viola. Dobrá slečinko, dejte mi uzít vaši tvář!

Olivie. Máte od svého pána poručeno, s mou tvář vyjednávat? Nyní jste si spletl písmo! a však vyhrneme oponu a ukážeme vám obraz.

Odhali závoj.

Pohleďte, pane: taková jsem byla v tuto dobu; zda není dobře dělán?

Viola. Výborně dělán, všechno-li dělal Bůh.

Olivie. Jest barven v jádře, pane; vydrží na větru i nečase.

Viola. Tam pravá krásy směs, kde červenost a bělost sama ruka přírody přeoutlá, blaho-strůjná vkládala. Jste, slečno, ze všech, co jich, nejkrutší, vložíte-li ty vděky do hrobu, však světu nezůstavic opisu.

Olivie. Ó pane, nechci býti tak tvrdého srdce; vydám rozličné seznamy své krásy: má se na ni udělati inventář, a o každé částce, o každém kousku zvlášť má se lístek přivěsit k mé poslední vůli; jakož: též dva rty, červené na obstání; též dvě sivé oči, spolu i víčka na ně; též jeden krk, jedna brada a tak dále. Byl jste sem poslán mne procenit?

Viola. Co jste, již vidím: příliš hrdá jste; a však, byť třeba diblice, jste krásná. Pán, vládce můj, vás miluje: ta láska jen *splacena* by byla, třeba jste nadvšechné krásy měla korunu.

Olivie. A jak mne miluje?

Viola. Vás vzývaje, s hojnými slzami, i se vzdycháním, jež lásku hřímá, s ohně úpěním.

Olivie. váš pán zná mysl mou; jej milovat mi nelze: pokládám, že ctnostný jest, vim, že je šlechetný a bohatý, mladosti čerstvé, nepoškrvněné, pověsti dobré, přímý, učený i statečný, svou měrou, postavou jsa od přírody vábná osoba; a přec ho milovati nemohu: tu odpověď si mohl dávno vzít.

Viola. Já kdybych miloval vás ohněm pána, s tou strastí, kdežto život smrtí jest: ó nechopil bych vaši zdráhavosti, jí nerozuměje.

Olivie. Co byste činil?

Viola. Já bych si chýšku z vrbí ustrojil před vaší branou, vzýval dušku v domě, psal věrné písně lásky zhrzené, pěl bych je hlasně v samu tichou noc, ozvěnným chlumům hlásal vaše jméno, že vzduchu štěbetka by zvolala: „Olivie!“ Vy byste mezi nebem a zemí neměla mít oddechu, pokud bych slitovnosti nedošel.

Olivie. Toť byste činil příliš. Jest jaký váš rod?

Viola. Jest *nad* to postavení mé, ač se mi dobře vede: šlechtic jsem.

Olivie. Již k pánu vraťte se: že nemohu ho milovat. Ať neposílá víc, leč byste vy snad ke mně přišel zas, mně říci, jak to běře. Buďte zdrav! Mé díky mějte za své snažení: zde tím si zavdejtež na blaho mé.

Viola. Já, slečno, nejsem posel najatý; svůj podržte si míšek: však ne já, můj vládce odplaty jest potřeben. Ať láska *tomu* srdce zkřemelí, jež milovati budete, ať váš jak pána mého plápol potupen! Již, krutá krasko, s Bohem.

Odejde.

Olivie. „Jaký jest váš rod?“ – „Jest *nad* to postavení mé, ač se mi dobře vede: šlechtic jsem.“ – Ba přísahám, že tak: två řeč a tvář, tvůj zrůst a pohyb, duch tvůj, paterý ti dává znak. – Ne kvapně: – zvolna, zvolna! Což kdyby pán sám byl ten sluha? – Jakže? zda nemoc nás tak rychle přepadá? Ba cítím, výtečnosti jinocha že nepohledným, chytrým vkradením se plíží v oči mé. Nuž buď si tak! – Hej, hej! Malvolio!

Vrátí se Malvolio.

Malvolio. Zde, slečno, k vašim službám.

Olivie. Za divným tím běžte poslem, sluhou hraběte: ten prsten přes odmluvu nechal zde; že mít ho nechci, jemu řekněte; nechť pánu nelichotí, nadějí též jeho nekojí: jáť nejsem pro něj. A chce-li jinoch zítra tudy přijít, že jemu povím toho příčinu. Pospěš, Malvolio!

Malvolio. Tak, slečno, učiním.

Odejde.

Olivie. Co činím, nevím; strach mne uchvacuje, že oko příliš myslí pochlebuje. Zjev osude, jak nad námi moc tvá: již ať se stane, co se státi má!

Odejde.

Jednání druhé.

Výjev první.

Pomoří.

Vstoupí Antonio a Sebastian.

Antonio. Nechcete děle zůstatí? a také nechcete, abych šel s vámi?

Sebastian. Dovolte, ne. Temně nade mnou svítí hvězdy mé: zloba mého osudu snadno by zakaliti mohla i váš. Proto snažně vás prosím, nechtež, abych strasti své snášel sám. Bylo by to špatné odsloužení za vaši lásku, kdybych toho

jen částku na vás vložil.

Antonio. Tedy mi aspoň řekněte, kam vaše cesta.

Sebastian. Ba ani to, pane. Cesta, kterou jsem zaměřil, jest pouhé tčkání. A však znamenám na vás tak ušlechtilý skromnosti důkaz, že nechcete ze mne loudit, co bych rád podržel při sobě; – protož mi tím více ukládá zdvořilost, abych se vyjádřil. Vězte tedy, Antonio, jméno mé jest Sebastian, které jsem proměnil na Rodorigo. Můj otec byl onen Sebastian z Messaliny,¹⁴⁾ o kterém, jakž vím, jste slyšel. Zanechal po sobě mne a sestru, oba narozené v stejnou hodinu: kéž by se bylo nebesům zalíbilo, abychom byli též tak skonali! To však, pane, jste zjinačil vy; neboť as hodinu předtím, než jste mne z příboje moře zachránil, sestra má utonula.

Antonio. Přenešťastný den!

Sebastian. Bylať to, pane, dívka, která, ač mi prý velice podobná byla, přec od mnohých se čítala krásnou; i ačkoliv jsem nemohl s tak oceňujícím obdivem jíti až na tu věru, přece o ní směle *tak* dalece zvěstovati mohu – mělať duši, kterouž i závist nemohla leč nazvati krásnou. Utopena již, pane, *v toku solném*; ač mi jest, jakobych znovu *ještě ve větším* utápěl její památku!

Antonio. Odpusťte, pane, že jsem vás tak špatně hostil.

Sebastian. Ó dobrý Antonio, promiňte, že jste měl se mnou obtíž.

Antonio. Nechcete-li zničiti co jste učinil, to jest, usmrtiti toho kterého jste zachránil, nežádejte toho. Mějte se dobře na vždy: srdce mé plno jest měkkosti, i mám ještě tolik z povahy své matky, že, dáte-li mi dosti malou nadto příčinu, na mých očích to zočíte. Půjdu ke dvoru hraběte Orsina. S Bohem!

Odejde.

Výjev druhý.

Ulice.

Vstoupí Viola; za ní Malvolio.

Malvolio. Nebyl jste vy právě nyní u hraběnky Olivie?

Viola. Právě nyní, pane; volným krokem došel jsem zatím jen potud.

Malvolio. Ona vám ten prsten posílá nazpět, pane; mohl jste mi ušetřit práce, a sám ho s sebou vzít. Ona dále dokládá, abyste beznadějnou jistotu pánu svému zjevil, že s ním nic nechce. A ještě jednu věc: abyste se již neopovážil k ní zas přijít v jeho příčině, leda že byste vyřídil, co váš pán k tomu řekl. Tak si to mějte.

Viola. Vzalaf ode mne prsten; nechci ho.

Malvolio. Dovolte, pane! vy jste jí ho jako podivín hodil, a její vůle jest, aby se vám tak vrátil. Stojí-li za sehnutí, tady vám před očima leží; pakli ne, ať je toho, kdo ho najde.

Odejde.

Viola. Já prstenu jsem u ní nenechala:

co tím chce slečna? Nebe uchovej,
by okouzlena jí má podoba!

Zrak na mne upřela; ba ostře tak,
že takměř jazyk ztracen v pohledě;
neb matnou mluvila řeč přeskokem.

Ba miluje mne: náklonnosti lest
mne k sobě zve tím poslem drsnatým.
Od pána prsten? tenť jí neposlal.

Já jsem ten mužský: – je-li tomu tak,
jakž jest, tož mohla slečna ubohá
sen za miláčka zvolit raději.

Ty přestroji! již vidím, šibal jsi,
v němž chytrý diblík mnoho dovede.

Jak lehko vtiskne hezký líčenec
svůj obraz v ženská srdce vosková!

Ach naše slabost příčinou, ne my;
tak musíme být, jak jsme stvořeny.

Co z toho? pán můj miluje ji vroucně;

já, chudý přetvor, jej takž miluji;
a ona v klamu, zdá se, pro mne blouzní.
Ký z toho bude konec? jsem-li mužským,
mně zoufat pro mou k pánu mému lásku;
a pakli ženská jsem, ach neblahé
té chvíle, kterák bude vzdechy marné
vysílat ubohá Olivie!

Ať rozplete to za mne času lest;
ten uzal pro mne příliš tuhý jest.

Odejde.

Výjev třetí.

Pokoj v domě Olivii.

Vstoupí Pan Tobiáš Říhal a Pan Ondřej Šklebílek.

Pan Tobiáš Říhal. Pojdte, pane Ondřeji! Nebyť ještě v posteli po půlnoci, jest býti časně vzhůru; a *diluculo surgere*, však víš –

Pan Ondřej Šklebílek. Ne, opravdu, nevím; jen to vím, být pozdě vzhůru, je pozdě vzhůru být.

Pan Tobiáš Říhal. Chybný závěrek; mám ho pod krk, jako prázdnou konvici. Být vzhůru po půlnoci a pak si lehnout, je časně z rána; tedy, lehnout si po půlnoci, je časně si lehnout. – Není-li naše živobytí složeno ze čtyř živlů?

Pan Ondřej Šklebílek. Tak se ovšem praví; já však soudím, že spíš je složeno z jídla a pití.

Pan Tobiáš Říhal. Tys učená hlava! tedy jezme a pijme! – Marie! já řku; – pintu vína!

Vstoupí Šašek.

Pan Ondřej Šklebílek. Tu jde šašek, na mou věru!

Šašek. Jakž je, milí hoši? Neviděli jste nikdy obraz „My tři“¹⁵⁾

Pan Tobiáš Říhal. Zdráv's přišel, osle! Nuž zaspíváme si kánon.

Pan Ondřej Šklebílek. Na mou věru: šašek má chlapské plíce.

Dal bych dvacítku za to, kdybych měl takovou nožku a tak líbezný hlas ke zpěvu, jako ten blázen má. – Na mou kuši, včera na noc ti to bláznění šlo přerokozně, když jsi vypravoval o Pírogromitusovi, o Vapiánech, co jdou přes rovníkovou čáru Queubuškou: bylo to výborné, na mou-tě pravdu. Poslal jsem ti šesták pro tvůj milý melounek.¹⁶⁾ Dostal's ho?

Šašek. Vstrčil jsem tvou štědrotu do mošny: neboť Malvoliův nos není bičičtě; moje slečinka má bělounkou ručku, a Myrmidoni nejsou krčmy.

Pan Ondřej Šklebílek. Výborně! Ten šprým je přec jenom nejlepší ze všech, když se kolem vezme. Teď nějaký zpěv!

Pan Tobiáš Říhal. Nuže: tu šesták pro vás; ať máme za to píseň!

Pan Ondřej Šklebílek. Zde také šesták ode mne; když *jeden* kavalír dává...

Šašek. Chcete píseň o lásce, či píseň o mravnosti?

Pan Tobiáš Říhal. O lásce, o lásce.

Pan Ondřej Šklebílek. Tak, tak! co mi do mravnosti!

Šašek (*zpívá*). Ó děvo má, kam krok tvůj čilý?

ó stůj a slyš, již jde tvůj milý,

zpěv tě různý pozdraví:

zůstaň zde, mé potěšení;

lásky boj se v slasti mění:

však to moudrý synek ví.

Pan Ondřej Šklebílek. Jak náleží dobrá, na mou věru!

Pan Tobiáš Říhal. Dobrá, dobrá!

Šašek. Co je láska? „Nic“ budoucí,

přítomná jen, plesem zvoucí;

budoucná běh klamavý:

není blaha v odkládání;

pojd', dej sladké celování, –

mladosti věk chvátavý!

Pan Ondřej Šklebílek. Hlas to samý med, jako že jsem kavalír.

Pan Tobiáš Říhal. Přidech, až člověka za sebou strhne.

Pan Ondřej Šklebílek. Velmi lahodný, i strhne člověka, na mou věru.

Pan Tobiáš Říhal. Poslouchá-li kdo nose, líbezně člověka zdrhne. Ale máme-li se opravdu do toho dát, až by se nebe s námi točilo? máme-li noční svou vyplašit kánodem, jenž by jednomu tka' lci tři duše vymotal?¹⁷⁾ máme spustit?

Pan Ondřej Šklebílek. Máte-li mne rád, spusťte: mám vám psovské mlaskominy na kánon.

Šašek. Na mou-tě, pane! bude to psi pomlázka.

Pan Ondřej Šklebílek. Ba právě. Nu zazpívejme si kánon „Ty šelmo“!

Šašek. Jakže, kavalíře, „Ty šelmo, hubu drž“? Toť bych ti musel říkat „šelmo“, kavalíře!

Pan Ondřej Šklebílek. Není to poprvé, co mi kdo musel říkat „šelmo“. Začni, šašku; má to s konce: „Hubu drž!“

Šašek. Toť nezačnu nikdy, když mám hubu držet.

Pan Ondřej Šklebílek. Dobře, na mou věru! Pojd' a začni.
Zpívají kánon.

Vstoupí Marie.

Marie. Jaké to tu máte kočičí mňoukání? Jestliže slečinka nedala zavolat svého správce Malvolia, a jemu nekázala, aby vás vystčil ze dveří, ať mi víc nevěříte.

Pan Tobiáš Říhal. Slečna je Kytajka,¹⁸⁾ my jsme politikové; Malvolio je kus necudy, a „My jsme tři hoši veselí“. Což nejsem z jejího příbuzenstva? nejsem z její krve? Tintili vantili, slečinko!

Zpívá.

„Byl v Babyloně jeden muž, pěkníčko, pěkníčko!“

Šašek. Ať mne rohatý, zemánek dělá ku podivu blázna.

Pan Ondřej Šklebílek. Ba, dělá ho dost dobře, když je v dobré míře; a já rovněž: jen že jeho způsob je líbeznější; můj však přirozenější.

Pan Tobiáš Říhal (*zpívá*). „Ó, dvanáctý den v prosinci“ ...

Marie. Ale pro pána Boha! ticho!

Vstoupí Malvolio.

Malvolio. Jste, pánové, pobláznění? anebo co jste? Nemáte tolik rozumu a způsobu, tolik slušnosti, že tu pozdě do noci děláte rámus jako kotláři? Děláte si krčmu z domu milost-slečinky, že tu škvěkáte své příštipkářské odrhovačky bez míry a zdržení hlasu? Nemáte tolik uctivosti k místu a k osobám? nevíte jak držet čas a míru?

Pan Tobiáš Říhal. Časo-míru jsme, pane, dobře drželi v našem zpěvu. Jděte na kolo!

Malvolio. Pane Tobiáši, musím vám do pravdy povědít.

Milost-slečinka vám po mně vzkazuje, že, třebať vás jako příbuzného u sebe chová, nic nechce mít s vaším nepořádkem. Je-li vám dáno nechat těch nespůsobů, že vás ráda vidí v domě; pakli ne, a bude-li vám libo odejít, že vám dá velmi ráda „s pánem Bohem“.

Pan Tobiáš Říhal (*zpívá*). „Má zlatá, s Bohem! musím odtud pryč!“

Marie. Ale milý pane Tobiáši!

Šašek (*zpívá*). „Hle, v očích! smrt již běře na něj ryč.“

Malvolio. Dokonce jináč nedáte?

Pan Tobiáš Říhal (*zpívá*). „Smrti se nepoddám.“

Šašek. To, pane, lhal jste nám.

Malvolio. Dělá vám to pěknou čest!

Pan Tobiáš Říhal (*zpívá*). „Mám kázat, aby šel?“

Šašek (*zpívá*). „Co byste z toho měl?“

Pan Tobiáš Říhal (*zpívá*). „Mám kázat aby šel, a bez cavyků?“

Šašek (*zpívá*). „Ne; srdce nemáte vy k tomu zvyku!“

Pan Tobiáš Říhal. Že nedržíme časo-míru?¹⁹⁾ to je lež, brachu! Jsi ty něco víc nežli správčík? Myslíš, že když ty ctnostného děláš, nemá víc na světě být koláčů a piva?

Šašek. Ano, jako že svaté Anny! a musí při tom zázvoru být, až to hubu spálí.

Pan Tobiáš Říhal. Dobře máš! – Jděte, panáčku, vyšoustejte si střídou svůj řetěz! – Pintu vína, Marie!

Malvolio. Panno Marino! kdybyste si přízně mé slečinky jen

trochu víc než ledabylo vážila, nepomáhala byste takovému neslušnému chování; má ona o tom vědět, jako že mám tuto ruku!

Odejde.

Marie. Jděte si potřásat ušima.

Pan Ondřej Šklebílek. Byl by to tak dobrý skutek, jako když se hladový napije, vyzvat ho na boj, a nedostavět se mu, a tak si z něho udělat blázna.

Pan Tobiáš Říhal. Učiň tak, zemánku; napíšu ti vyzvání anebo mu tvůj hněv ústně vyřídím.

Marie. Zlatičký pane Tobiáši, jen tu noc buďte tichý. Co onen mladík od hraběte dnes u slečinky byl, je jaksi celá pobouřená. Co se pana Malvolia týče, toho nechte jen mně na starosti: nenaberu-li ho tak, že bude na povídačku a na obecnou melu, nevěřte mi, že mám dost rozumu, líhat na loži zrovna. Víím, co dovedu.

Pan Tobiáš Říhal. Dej nám to vědět, dej; povídej nám něco o něm.

Marie. Věřte, pane, on bývá někdy jaksi puritán.

Pan Ondřej Šklebílek. O kdybych to byl tušil, byl bych mu vybil jako psu!

Pan Tobiáš Říhal. Jak? proto že je puritán? Tvůj rozumný důvod, milý zemánku?

Pan Ondřej Šklebílek. Nemám důvodu pro to rozumného, ale mám dost dobrý rozum.

Marie. Ať si u kozla puritán, či třeba cokoliv jiného; ale nestálý fatkář je, pitvorný osel, který se dvorným průpovídkám na zpaměť naučil, a je velkou hrstí sype; který si myslí, že není nad něj; který, jak se domnívá, tak je nadtý samou výborností, až jeho celá víra je v tom, že kdokoliv se na něj podívá, se do něho zamiluje. A v té jeho pošetlosti nachází má pomsta pilnou příčinu, abych tak jednala.

Pan Tobiáš Říhal. Co hodláš učinit?

Marie. Nadhodím mu, kudy půjde, několik nejasných psaníček zamilovaných, v nichž podle barvy fousů, podoby nohy, způsobu chůze, výrazu oka, čela i tváře shledat má svou osobu vylíčenou k namakání. Umím skoro stejně psát jako slečinka, vaše tetička: v písmu, na které se již nepamatujeme, těžkem svou ruku rozeznáváme.

Pan Tobiáš Říhal. Výborně! čenichám pletku.

Pan Ondřej Šklebílek. Mně už také do nosu čpí.

Pan Tobiáš Říhal. On má myslet ze psaníček, která mu podhodíš, že jsou od mé tetičky, a že je do něho zamilovaná?

Marie. Co jsem narafičila, je opravdu koníček takové barvy.

Pan Ondřej Šklebílek. A ten váš koníček má z něho pak udělat osla.

Marie. Osla, nepochybuju.

Pan Ondřej Šklebílek. Ó bude to krásné ku podivu!

Marie. Královská mela, ubezpečuju vás. Víím, že ho můj lík dobře popadne. Vás oba – a šašek ať dělá třetího – postavím tam, kde to psaníčko najde: dávejte pozor, co si z něho vezme. Pro dnešní noc do postele! a nechte si o tom zdát, jak to dobře vypadne. S Bohem!

Odejde.

Pan Tobiáš Říhal. Dobrou noc, Penthesileo!²⁰⁾

Pan Ondřej Šklebílek. Podle mého, chlapská to holka.

Pan Tobiáš Říhal. Slidný to psík, dobře cvikovaný; a mne do nebe velebí: co škodí?

Pan Ondřej Šklebílek. Mne také jednou do nebe velebily!

Pan Tobiáš Říhal. Jděme spat, zemánku! – Měl bys poslat pro víc peněz.

Pan Ondřej Šklebílek. Nedostanu-li vaši tetičku, jsem na zlé cestě.

Pan Tobiáš Říhal. Pošli jen pro peníze, zemánku; nebude-li přec jen tvá, říkej mi „kusý šváb“.

Pan Ondřej Šklebílek. Neučiním-li tak, ať mi nikdo nevěří; vezměte to, jakkoli chcete!

Pan Tobiáš Říhal. Pojd'te, pojd'te; udělám trochu horkého sektu: teď už je pozdě jít spat. Pojd'te, zemánku; pojd'te, zemánku!

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Pokoj v paláci vévodově.

Vstoupí Vévoda, Viola, Kurio a jiní.

Vévoda. Chci hudbu! – Dobré jitro, přátelé! –

Již můj Cesario, ten zpěvný kousek, tu dávnou, starobyrou písničku, kterou jsme včera večer slyšeli.

Žal, tuším, zmírnila můj velmi – víc, než lehké zpěvy, slova hledaná v té době prudké krokův závrtných.

Nuž, jeden pouze verš!

Kurio. Račte Milosti, ten zde není, kterýž by ji zazpíval.

Vévoda. A kdo to byl?

Kurio. Šašek Podběráček, Milosti; šprýmovník, v kterém se otcí slečinky Olivie velice zalíbilo. Nebude daleko z domu.

Vévoda. Hleďte je ho; a zatím hrajte nápěv.

Odejde Kurio.

Hudba.

Pojď' hochu blíž! Až milovat kdy budeš, v té sladké tísní na mne pamatuj;

jest milovníkům všem tak, jako mně:

jsou v každém pužu divní, vrtkaví,

jen stálý vyjímajíc obraz tvorů,

ježž milují. – Jak se ti nápěv líbí?

Viola. Onť dává sídlu pravou ozvěnu, v němž láska trůní.

Vévoda. Mluvíš mistrně.

Svůj vsadím život, že, ač mladý jsi,

tvůj zrak již dlíti v tváři milené

si dovolil. Či že tak není, hochu?

Viola. Nu s vaším dovolením, již tak trochu.

Vévoda. Jaká je dívka?

Viola. Vaší podoby.

Vévoda. Nehodnat' tebe. Kolik let jí? mluv!

Viola. As tolik let, můj kníže, jako vám.

Vévoda. To příliš stará, věru! Ženská vždy

si vezmi staršího, než sama jest:

tak se mu přitulí, tak v rovnotě

mít bude vládu v srdci manžela.

Neb, hochu, ač se sami velebíme,

náš smysl víc je vrátký, těkavý,

víc bažný, viklavý, dřív ořten, zmícen,

než u ženských.

Viola. Tak, pane, myslím též.

Vévoda. Pak ať tvá milka mladší jest, než ty, sic pevně nestrává tvá náklonnost.

Jsouť dívky růže: krásný jejich květ,

když rozvíjí, zvadlý nevrací se zpět.

Viola. Tak s nimi ovšem jest: ach, že tak jsou!

když k plně vzrostly kráse, odkvetou.

Vrátí se Kurio; s ním Šašek.

Vévoda. Pojd', brachu: píseň, kterou včera večer

jsme měli! – Pozor měj, Cesario;

je stará, prostá: ty, jež předou, roubí

na výslunní, též přímá děvčata,

když paličkami plítají svou nit,

ji zpívají; jest prostně pravdivá,

a s nevinností lásky laškuje,

jak v dávný čas.

Šašek. Jste, pane, připraven?

Vévoda. Jsem; prosím, zazpívej!

Zpěv.

Šašek. Pojd', smrti! odtud! ó spěj!

Již vložte v roušku mrtvolu mou.²¹⁾

k úletu duše se měj;

jsm vražděn kráskou přeukrutnou.

Můj rubáš tisem zdobený

uchystejte;

kdo pro věrnost tak zmařený?

vyznejte!

Slastné mi kvítko nebud'

sypáno k rakvi zasmušené;

s pozdravem přítel neblud'

tam, kde mé kosti pohozené!

Ať tělo vzdál od stenavých

odpočívá,

kde stopy milců slzavých

nebývá!

Vévoda. Tu máš práci svou.

Šašek. Žádná práce, pane; zpívání dělá mi radost, pane.

Vévoda. Tedy ti za tvou radost zaplatím.

Šašek. Toť ano, pane; člověk musí každou radost zaplatit, dřív či později.

Vévoda. A nyní připuť, bych tě propustil.

Šašek. Tedy tě opatruj bůžek zasmušlosti: a krejčí ať ti ušije

kazajku z měňavé dykyty; neboť mysl tvá pravý opál! –

Rád bych, kdyby se lidé takové stálosti pouštěli na moře,

aby se do každé věci dávali a všudy se hnali; neb tak se

koná vždy dobrá plavba pro nic. – Mějte se dobře!

Odejde Šašek.

Vévoda. Vy druží všichni odstuptež!

Odejdou Kurio a družina.

Nuž ještě jednou, můj Cesario,

k té ukrutnosti samovládné jdi;

jí rci, že nad svět vznešená má láska

si množství dědin mrzkých neváží;

že podíl, ježž má štěstím, řekni jí,

mi v lehké ceně jest, jak štěstí samo.

Jen div a králka skvostů, přírodou

jí daná v zdobu, jímá duši mou.

Viola. Leč pane, jestli milovati vás

jí nelze?

Vévoda. Nepřijmu té odpovědi.

Viola. Však věru musíte! Nu dejme tomu,

že kteréš dívka, jak snad jedna jest,

se trápí v srdci stejně láskou k vám,

jak vy k Olivii; ji milovat

že nelze vám: vy jí tak řeknete;

zda odpovědi té vzít nemusí?

Vévoda. Té není hrudi ženské, ježto by

tak mocné vášně vydržela rány,

jak láska zaráží je v srdce mé.

Neb žádné ženy srdce obsáhle

tak není, aby tolik drželo:

jim schází schopnost, tolik uchovat.

Ach! jejich lásku lze jen chutí zvat,

ne hnutím jater,²²⁾ hrdla toliko:

ta strpí přesycení, zhnus a zpouř;

však má jest jako moře hladová,

i stráví stejně mnoho. Nerovnej

té lásky, kterou má snad ke mně žena,

k té, kterou já k Olivii.

Viola. Však vím...

Vévoda. Co víš?

Viola. Až příliš dobře, jakou láskou

i ženy mohou muže milovat:

jsou věru věrny srdcem jako my.

Můj otec dceru měl, jež mužského

tak milovala, jako bych snad já,

jsa ženskou, Vaší Výsost miloval.

Vévoda. A jaký její příběh?

Viola. Prázdný list, můj kníže.

Své lásky nikdy neprojevila,

leč tajnotě, jak červu v poupěti,
užírat dala ruměnou svou tvář:
v dumání utkvěla, a v zeleně
zažloutlé zatesklosti seděla,
jak Trpělivost nad hrobkou, jež k bolu
se usmívá. Zdaž nebyla to láska?
Námť mužům více řeči, přísahy;
však víc v tom odív nežli chtění jest;
my činíme vždy mnohé slibování,
leč málo kdy se k lásce skutek sklání.

Vévoda. Zda, hochu, *láskou* sestra skonala?

Viola. Co bylo dcer i synův otcových,
zde ve mně vidíte; a nevím přec... –
Mám, pane, k slečně?

Vévoda. Ano, *to to* jest.
Spěš: dej jí klénot v lásky znamení,
jíž nelze déle snášet opření.
Odejdou.

Výjev pátý.

Zahrada Oliviina.

Vstoupí Pan Tobiáš Říhal, Pan Ondřej Šklebílek a Fabian.

Pan Tobiáš Říhal. Pojď s náma, brachu Fabiane.

Fabian. Ano půjdu: propasu-li špetku té mely, ať mne tesknost
rozvaří na smrt.

Pan Tobiáš Říhal. Neměl bysi z toho radost, kdyby ten skrblý,
lotrovský poberta měl tak hodnou ostudu?

Fabian. Ty můj! do stropu bych skákal! však víte, jak mne tu
z přízně slečinky vystrnadil, pro medvědí štvani.

Pan Tobiáš Říhal. Jemu k zlosti se ještě jednou do medvěda
dáme, a nabere ho, až celý zčerná a zmodrá; – že ne,
pane Ondřeji?

Pan Ondřej Šklebílek. Neučiníme-li tak, škoda že jsme na
světě!

Vstoupí Marie.

Pan Tobiáš Říhal. Tu jde ta malá čtveračka. – Nu jakž, můj
zlatoušku z Indie?²³⁾

Marie. Jděte všichni tři do té zelencové houšti. Malvolio jde
právě tou chodbou dolů: byl tamhle na slunci a cvičil svůj
stín v pěkných pohybech, tu celou půl hodiny. Dávejte na
něj pozor, máte-li rádi nějaké špadrnáčky; nebo vím, že to
psaníčko z něho udělá pitomého samým rozjímáním.
Zticha, pakli že dbáte o šprým!

Mužští se skrývají.

Tady lež;

Hodí psaní na zem.

nebo tu přichází pstruh, kterého musíme lapnout
pochlebekem.

Odejde Marie.

Vstoupí Malvolio.

Malvolio. Záleží jenom na štěstí, všechno na štěstí. Marie mi
jednou řekla, že *ona* mne ráda má; a já ji samu slyšel
vyjádřit se tak zblízka, že, kdyby se měla zamilovat, musel
by to být někdo jako já. Také se má ke mně s vyšší
uctivostí, než ke kterému z těch, co jí jsou k službám. Co
mám o tom soudit?

Pan Tobiáš Říhal. Je to hrdopyšný chlap!

Fabian. Jen ticho! Rozjímání dělá z něho krocana, jakých
málo: hle, jak se nadutě čepejí!

Pan Ondřej Šklebílek. Na mou-tě, já bych toho chlapa tak
zmlátil! –

Pan Tobiáš Říhal. Ticho! já řku.

Malvolio. Být „hrabě Malvolio“; –

Pan Tobiáš Říhal. I ty lotře!

Pan Ondřej Šklebílek. Zastřelit ho, zastřelit.

Pan Tobiáš Říhal. Ticho, ticho!

Malvolio. Vždyť máme příklady: hraběnka Strachi²⁴⁾ vdala se
za komorníka.

Pan Ondřej Šklebílek. Fuj na něj: – ta nestyda!

Fabian. Ale ticho! teď v tom vězí; podívejte se, jak ho
chlubná mysl nafukuje.

Malvolio. Býti tak tři měsíce svoji, sedět na své lenošce...

Pan Tobiáš Říhal. Kéž tu mám samostřel, vytřít mu kamenem
zrak!

Malvolio. ... Svolat své služebné okolo sebe ve svém širokém
županu z aksamítu, právě přišly s pohovky, kde jsem Olivii
zanechal v spánku...

Pan Tobiáš Říhal. Hrom a blesky!

Fabian. Jen ticho, ticho!

Malvolio. ... A pak mít panské vrtochy: a po vážném
přehlížení na ně promluvit, že vím, kdo jsem já, jakož bych
rád aby věděli kdo jsou oni; ptát se po svém strýčku
Tobiáši...

Pan Tobiáš Říhal. Prach a broky!²⁵⁾

Fabian. Ó ticho jen, ticho, ticho! teď to je, teď.

Malvolio. ... Sedm z mých lidí poslušně skočí pro něj; zatím
se škaredím, a třebaš natahuju své hodinky aneb si
pohrávám s nějakým drahým šperkem: Tobiáš přijde,
šoustá mi poklony...

Pan Tobiáš Říhal. Mám chlapa nechat na živě?

Fabian. Ať by z nás mlčení tahali károu, ani muk!

Malvolio. ... Udělám na něj takhle rukou, a přidusím své
důvěrné usmívání přísným pohledem výčítku...

Pan Tobiáš Říhal. A nedá vám tu Tobiáš hodnou přes hubu?

Malvolio. ... I řeknu: „Strýčku Tobiáši, poněvadž mi souzeno,
že jsem se vaší tetičce nahodil, mám právo, mluvit.“

Pan Tobiáš Říhal. A co?

Malvolio. „Vy musíte nechat toho pití.“

Pan Tobiáš Říhal. I aby do tebe, prašivino!

Fabian. Jen vyčkejte, sice se nám strhá pásmo celého nalíčení.

Malvolio. „Mimo to svůj drahý čas maříte s tím bláznovským
zemanem.“

Pan Ondřej Šklebílek. To jsem já, věřte mi!

Malvolio. ... S jakýmsi panem Ondřejem.“

Pan Ondřej Šklebílek. Věděl jsem, že já to; nebo mnozí mi
říkají „blázen“.

Malvolio (*spatřiv psaníčko*). Co to zde pro nás?

Fabian. Teď je sluka u špruhle.

Pan Tobiáš Říhal. Ó jen ticho! kéž mu to vnukne duch
šprýmů, aby četl nahlas!

Malvolio (*zvedne psaníčko*). Ať nejsem živ! to je ruka mé
slečinky: jsou to celé ty její *c*, její *u* a její *t*; a tak dělá své
velké *P*. Žádná pochybnost, je to její ruka.

Pan Ondřej Šklebílek. Ty její *c*, její *u* a její *t*: co s tím?

Malvolio (*čte*). „Neznámému miláčkoví toto a všechno mé
Dobré Prání“: docela její průpovědi! – S dovolením, vosku!
– Zlehounka! – a vytištěna její Lukrecie, s kterou pečativá:
je to má slečinka. Komu by to as bylo?

Fabian. To mu lapne játra a všechno ostatní.

Malvolio (*čte*). „Mou lásku nebe zná;

leč ke komu?

Aj, neřkou ústa má

to nikomu.“

„Aj, neřkou ústa má to nikomu.“ – Co je tu dál? zde se verš
mění! – „Aj, neřkou ústa má to nikomu.“ – Což kdybys ty
to byl, Malvolio?

Pan Tobiáš Říhal. I bodejž tě oběsili, jezevče!

Malvolio (*čte*). „Má láska plá, kde velet smím;

jak dýkou však Lukrecie,

mé srdce kláno mlčením:

M. O. A. J. jest heslo mé.“

Fabian. Napuchlá pohádka.

Pan Tobiáš Říhal. Výborná holčina, pravím já.

Malvolio. „M. O. A. J. jest heslo mé.“ – Nu počkejme, uvidím,
uvidím.

Fabian. Jakou miskou utřejchu mu tu nastrojila!

Pan Tobiáš Říhal. A jak prudkým letem se ostříž na to vrhá!

Malvolio. „Má láska plá, kde velet smím.“ Nu, ona mi smí

velet: jsem u ní v službě; ona je má velitelka. Tot' i sprostý rozum chápe. V tom by nebylo nesnáze. – A ten konec, – co má to sestavení písmen znamenat? Kdybych toho doved', aby to šlo jaksi na mne. – Pomaloučku! – M. O. A. J. –

Pan Tobiáš Říhal. Ó aj,²⁶⁾ jen si to louskej! Je teď na studené stopě.

Fabian. Pes Latař tu štěkne, a třebaš to liščinou páchlo.

Malvolio. *M.* – Malvolio: – *M.* nu, tím se moje jméno začíná.

Fabian. Neřekl jsem, že to vykrouť? pes je výborný na lichou stopu.

Malvolio. *M.* – ale co dále je, již se nehodí; nejde to, když se to zkouší: mělo by přijít *A*, zde je ale *O*.

Fabian. „Ó“ bude tuším také konec.

Pan Tobiáš Říhal. Ba arcí, anebo mu naklepám, že bude křičet „Ó“!

Malvolio. A pak přijde vzadu *J*.

Fabian. Ba, kdybyste měl i vzadu oči, viděl byste víc potupy v patách, než blaženosti před sebou.

Malvolio. *M. O. A. J.* – tohle zahalení již není jako předešlé; – a přec, kdybych to trochu na měkko oklepal, ohnulo by se to na mne; neboť moje jméno má v sobě všechny ty písmeny. I hle! tu dál je prosa. –
Čte.

„Dostane-li se ti toto do rukou, měj na pováženou. Hvězda má povyšuje mne nad tebe, ale nelekej se té výsosti: jedni jsou vznešení rodem, jiní mají vznešenost přičiněním, a na jiné se vznešenost vrhá. Štěstěna ti otvírá své náručí, obejmí ji tělem i duší. Abys pak na to zvykal, čím se asi státi máš, svlékni svou poníženou šupinu, a objev se v čerstvém omlazení. Buď zpurný na strýce, nevrly na služebné; ať řeč ti řinčí o věcech politiky: i vezmi na sebe chování podivína. Tak ti radí ta, která pro tebe vzdychá. Pamatuj se, kdo ti tvé žluté punčochy chválil, a kdo rád viděl, když byly tvé podvazky převázané přes kříž: já řku, pamatuj se. Jen do toho! jsi hotový pán, chceš-li jím býti; pakli ne, buď na vždy správčíkem, společníkem sloužících, a nehoden, aby ti štěstí podalo prstu. Zdráv buď! Ta, která by raději tobě sloužila,

Šťastná nešťastnice!“

Slunce na širém poli nemůže dáti více světla: je to na jevu. Nafukovat se budu, číst budu spisy politické a nabírat pana Tobiáše, smyju se sebe sprosté známosti, chci být jak náležitý řádný chlapík. Není jakoby se tu mámil, sobě dával obrázků líčit; neboť každá známka vede ku přesvědčení, že je slečinka do mne zamilována. Ona chválila onehdy moje žluté punčochy; ona velebila mou nohu, kdežto jsem měl podvazky přes kříž: tím se ona lásce mé projevuje a ukládá mi jaksi s rozkazem, abych se nosil jak se jí to líbí. Díky mým hvězdám, jsem šťastný! Budu si hráti na cizího, budu z hruba pyšný, vezmu žluté punčochy a převážu podvazky přes kříž, a to co možná nejrychleji. Velebení buďtež Jupiter a hvězdy mé! – Zde ještě něco připsáno.
Čte.

„Nemožno, abys nepoznal, kdo jsem. Přeješ-li mé lásce, dej to na jevu svým usmíváním: tvůj úsměch ti tak pěkně sluší; protož, kdykoli budeš u mne, vždy se usmívej, můj zlatý drahoušku, prosím tě za to.“ – Díky tobě, Joviši! – Budu se usmívat, budu konat, čehokoliv na mně žádáš.
Odejde.

Fabian. Nedal bych svůj kousek té merendy ani za ty tisíce ročního žoldu, kteréž by mi vykázal Perský sofý.²⁷⁾

Pan Tobiáš Říhal. Oženil bych se s tou holkou za to narafičení.

Pan Ondřej Šklebílek. Já bych to také udělal.

Pan Tobiáš Říhal. A nechtěl bych na ní jiného věna, než takovou melu ještě jednou.

Pan Ondřej Šklebílek. Já také nic jináč.

Vstoupí Marie.

Fabian. Tu jde má roztomilá, co umí tak líčit na ťulpy.

Pan Tobiáš Říhal. Chceš svou nohu dát na mou šiji?

Pan Ondřej Šklebílek. Či na mou?

Pan Tobiáš Říhal. Mám prohrát svou svobodu ve hře „panna, růže“ a stát se tvým nevolníkem?

Pan Ondřej Šklebílek. Nebo já? opravdu!

Pan Tobiáš Říhal. Nu, tys ho uhejčkala v takový sen, že až si z něho zrak protře, zbláznit se musí.

Marie. Ne, povězte pravdu: má to na něj účinek?

Pan Tobiáš Říhal. Jako breberka na porodní bábu.

Marie. Tedy chcete-li z té merendy vidět žně, dávejte pozor, až půjde poprvé k slečince: přijde k ní ve žlutých punčochách, kterou barvu nemůže ona vystát; bude mít podvazky přes kříž, kraj to, který se jí protiví; i bude se na ni usmívat, což její nynější myslí, kdežto se zabrala do tesklivosti, tak na odpor jest, že on z toho nebude mít leč hodný posměch. Chcete-li to vidět, pojdte za mnou.

Pan Tobiáš Říhal. Třebas ku branám pekel, ty nade vše čiperný diblíku!

Pan Ondřej Šklebílek. A já zrovna tak.

Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

Vstoupí Viola a Šašek s bubínkem.

Viola. Dobrého ti zdaru, příteli, i tvé hubbě! Máš dobré místo při svém bubínku?

Šašek. Ne panáčku, mámť dobré místo při kostele.

Viola. Tedy v kostele přisluhuješ?

Šašek. To dokonce ne, pane: mámť dobré místo při kostele; neboť mám dobré místo ve svém domově, a můj domov stojí při kostele.

Viola. Toť bys mohl i říci, král že vězí u žebračky, kdyby žebračka bydlela vedle něho; anebo že kostel stojí při tvém bubínku, kdyby tvůj bubínek stál při kostele.

Šašek. Dobře jste pověděl, panáčku. – Považme ty časy! Dobrému vtípku je průpovídka jen rukavičkou z kozloviny: jak se dá lehko na rub obrátit!

Viola. Toť jistě: kdo zlehka zahrává slovy, tomu se lehko na lehkou uzdu spouštějí.

Šašek. Proto bych si, panáčku, přál, aby má sestra byla nedostala jména.

Viola. Proč, brachu?

Šašek. Inu, pane, její jméno je slovo: a kdyby kdo s tím slovem zlehka zahrával, spustil by mou sestru na lehkou uzdu. Však věru, slova jsou notně podskočná od té doby, co je vazba zneuctila.

Viola. Jak to, brachu, rozumně dokážeš?

Šašek. Nemohu vám, panáčku, věru nic dokazovat leda slovy; a slova tak se stala lživá, že se mi hnusí, jimi něco rozumného dokázat.

Viola. Vsadil bych se, žeš veselý hoch a o nic nedbáš.

Šašek. Ne tak, pane; dbám já o něco; *o vás* ale, panáčku, na mou kuši nedbám: jestliže to pane tolik, jako dbáti *o nic*, rád bych, aby vás to učinilo neviditelným.

Viola. Nejsi ty šašek slečny Olivie?

Šašek. Opravdu, panáčku, nejsem; slečna Olivie nemá bláznovstva: ona si, pane, nevezme blázna leda až se vdá; a šaškově mají se k ženatým mužům u přirovnání jako sardele ke slanečkům: ženatý muž je ten větší. Nejsem v skutku její šašek, jen její kazimluv.

Viola. Viděl jsem tě onehdy u hraběte Orsina.

Šašek. Bláznovství, panáčku, chodí kolem světa jako slunce: ono všude svítí. Rmoutilo by mne, pane, kdyby neměl blázen být u vašeho pána tak často jako u mé slečinky. Tuším, že sem tam Vaši Moudrost viděl.

Viola. Ne, když si tak na mne broušíš, nechci s tebou nic více míti. Počkej, tu máš něco na utrácenou.

Šašek. I ať Jupiter, jak mu fousů zbyde, něco ti jich pošle!

Viola. Mohu ti věru vyznat, že jakž takž po fousech prahnu, ač

bych nerad, aby na mé bradě rostly. Je tvá slečinka doma?

Šašek. Jestli pak by párek těchto neměl mladé, panáčku?

Viola. Ano, kdyby se pohromadě drželi a na ouroky položili.

Šašek. Hrál bych na pana Pandara z Frygie, panáčku, abych k tomu Troilu nějakou Kressidu dostal.²⁸⁾

Viola. Rozumím vám, brachu; umíte dobře žebrot.

Šašek. Není v tom tuším tak velikých kusů, když nežebrám leč o žebračku: Kressida byla žebračka. Má slečinka je doma, pane. Dám jim tam vědomost, odkud přicházíte; – kdo jste a co byste rád, to jde přes můj obzor: mohl bych říci „živel“, ale to slovo je tuze otřepané.

Odejde.

Viola. By na blázna hrál, dost je moudrý hoch, a k tomu hodně vtipu potřebí:

znát musí toho mrav, s kým tropí žert,

těž osob povahu a vhodný čas,

jak sokol v každé pěrce vrážeti,

jež v oko hmitne: dílo, pracné tak,

jak moudrého jest muže umění;

jsme bláznovstvu, kdy *moudré*, přízniví,

kdež máví vtip svůj mudrc *bláznivý*.

Vstoupí Pan Tobiáš Říhal a Pan Ondřej Šklebílek.

Pan Tobiáš Říhal. Dobrého zdraví, panáčku!

Viola. Vám nápodobně, pane!

Pan Ondřej Šklebílek. Dieu vous garde, monsieur.

Viola. Et vous aussi: votre serviteur.

Pan Ondřej Šklebílek. Tuším, že vy to jste; jsem k vašim službám.

Pan Tobiáš Říhal. Líbí-li se, s domem se spřátelit? Má tetička žádá, byste vešel, máte-li s ní nějaký obchod.

Viola. Jsem vaší tetičce zavázán, pane: chci říci, mám k ní závazek svou plavbou.

Pan Tobiáš Říhal. Okuste svých nohou, pane:²⁹⁾ rozhýbejte je!

Viola. Mé nohy, pane, *dovedou* lépe pode mnou stát, než já *dovedu* pochopit, co míníte nabízením, abych „svých nohou okusil“.

Pan Tobiáš Říhal. Míním, pane, abyste šel a vstoupil.

Viola. Tedy vám *tím* odpovím, že půjdu a vstoupím. Však nás tu předešly.

Vstoupí Olivie a Marie.

Viola. Převýtečná, převýborná slečinko, ať nebesa na vás líbeznou vůni roní!

Pan Ondřej Šklebílek. Ten mladík je švárný dvořan.

„Líbeznou vůni roní“ tot' hezky!

Viola. Mé řízení, Milost-slečno, nemá hlasu leč jediné pro vaše nejvš pojmavé a blahosklonné ucho.

Pan Ondřej Šklebílek. „Líbezná vůně“, „pojímavé“ a „blahosklonné“: ty tři věci budu si všechny pamatovat pro příhodu.

Olivie. Ať se vchod do zahrady zavře; a nechte mne samotnou, bych ho vyslyšela.

Odejdou Pan Tobiáš, Pan Ondřej a Marie.

Dejtež mi ruku, pane!

Viola. Úctu vám i službu kladu, slečno, v pokoře.

Olivie. A jak vám říkají?

Viola. Cesario: tak sluje, krásná kněžno, sluha váš.

Olivie. Můj sluha, pane? Nebylť vesel svět, co lichost mělká zvána úklonou.

Jste, hochu, sluhou hraběte Orsina.

Viola. On *vaším*; kdo jest jeho, jest i váš: tuť sluhy sluha slouží, slečno, *vám*.

Olivie. Nemámť ho v mysli: *jeho* mysl buď list prázdný raděj, než mnou vyplněn.

Viola. Přicházím, slečno, vaše myšlení přiostrit vlídné k jeho prospěchu: –

Olivie. Dovolte, prosím: bylat' žádost má, již o něm zmínky více nečinít;

leč, kdybyste měl *jiné* vznešení,

to raději bych od vás slyšela,

než nebes hudbu.

Viola. Slečno předrahá...

Olivie. Odpusťte, prosím. Ondy vašimi jsou kouzly dojata, jsem poslala za vámi prsten – bojím se, též vás. Jsem vzdána příkrým vašim výkladům, že stydlivá má lest vám vnutila, co, jak jste věděl, vaše nebylo. Co jste si myslil? Zda jste nekladl mé cti ku sloupu? na ni myšlenek všech rozuzdřených nešval, jakých může vymýšlet srdce kruté? Člověku, jenž jak vy chápe, dost jsem zjevila; ne řadrama, jen rouškou zakryto mé srdce ubohé. Již mluvíte vy!

Viola. Jest mi vás líto.

Olivie. To již k lásce schody.

Viola. Ne, ani stupeň; svědčí zkušenost, že často nepřítele litujem.

Olivie. Když tak, zas tuším čas je k úsměchu. Ó světe, kterak snadno zhrdne chudý! Když má kdo v kořist být, jak mnohem líp jest padnout přede lvem než před vlkem!

Hodiny bijí.

Plísni mne zvonek z času maření. –

Můj mládce, nebojte se, nechci vás;

a přec, až rozum, mladost dozraje,

v žeň bude vaší ženě švárný muž.

Tamť vaše cesta, přímo k západu!

Viola. Nuž tedy vzhůru na západ! Můj dík

a dobrá mysl, slečno, proved' vás!

Nic pánu mému, slečno, nechcete?

Olivie. Stůj:

prosím tě, řekni mi, co o mně soudíš.

Viola. Vy soudíte, že nejste to, co jste.

Olivie. Když soudím tak, soud stejný o vás mám.

Viola. Soud váš jest pravý: nejsem to, co jsem.

Olivie. Kéž byste byl, čím bych vás chtěla mít!

Viola. Byl bych čím lepším, slečno, nežli jsem?

Přál bych; neb nyní jsem jen šašek váš.

Olivie. Ó jaký hany díl zří rozmile

z té hrdoby a zloby jeho rtů!

I vraždy vina spíš se nevyzradí,

než láska, chtící zdát se ukrytou:

neb jasným polednem jest lásky noc.

Cesario, pro jarních růží květ,

pro dívčí věrnost, čest i širý svět,

tak tebe miluji, že, navzdor laji,

vtip ani rozum lásku neutají.

Ó, nenuť důvodů svých k uzavření,

po přání *mém* že *tvého* třeba není;

soud sestav: „Dobráť láska, v prosbu dána,

však lepší, když se podá nehledána.“

Viola. Při nevinném svém mládí přísahám,

že srdce ve svých prsou věrné mám;

však nevzdal jsem ho ženě: chci v něm být

sám vládce, aniž má ho žena mít.

Takž, drahá slečno, s Bohem: strážení pána

již nebude z mých úst vám stěžována.

Olivie. Přec opět přijdiž; snad tvé přemluvení

vzdor srdce mého v lásku k němu změní.

Odejdou.

Výjev druhý.

Pokoj v domě Olivieině.

Vstoupí Pan Tobiáš Říhal, Pan Ondřej Šklebílek a Fabian.

Pan Ondřej Šklebílek. Ne, opravdu, ani na mžitku zde dýl nezůstanu.

Pan Tobiáš Říhal. Proč, milý jedo-sršku; řekni proč!

Fabian. Musíte dokonce povědít proč, pane Ondřeji.

Pan Ondřej Šklebílek. Nu, viděl jsem, jak vaše tetička s většou přízní se má k sloužícímu od knížete, než ji kdy prokázala mně: viděl jsem to v štěpnici.

Pan Tobiáš Říhal. Viděla při tom také tebe, starý mládenče? pověz!

Pan Ondřej Šklebílek. Tak dobře, jako já teď vidím vás.

Fabian. Toť byl veliký důkaz lásky její k vám.

Pan Ondřej Šklebílek. U všech všudy! chcete dělat ze mne osla?

Fabian. Dokážu vám to pořádem zákona, pane, dokladem práva i rozumu.

Pan Tobiáš Říhal. A to byli dva vrchní porotníci již dříve, než Noe se stal plavcem.

Fabian. Ukázala tomu mladíku příznivé oko před vašima očima, jen aby vás poškádčila, aby vaši syslovskou statečnost probudila, aby vám hodila ohně do srdce a síry do jater. Měl jste se hned k ní mít, a několika švárnými žerty z brusu novými mladíka zarazit, až by se zamlčel. Toho se od vás očekávalo, a vy jste to propás': tu dvakrát zlatou příležitost dal jste si v tu dobu spláknout,³⁰⁾ a nyní jste se v mínění milost-slečinky zaplavil na půlnoc, kde budete vězet jako rampouch na fousích některého Holendra, leda byste to napravil nějakým slavným kouskem buď v udatnosti, buď v politice.

Pan Ondřej Šklebílek. Má-li se nějak stát, tedy udatností; nebo politiku mám v žaludku. Byl bych zrovna tak rád Brownistem jako politikem.

Pan Tobiáš Říhal. Nuže tedy, ať mi své štěstí stavíš základně udatnosti: vyzvi mi toho mladíka od hraběte na kordy; zasaď mu jedenácte ran: má tetička vezme to v paměť; a buď ubezpečen, že není na světě dohazovače lásky, kterýž by mužského schválil u ženské líp, než pověst udatnosti.

Fabian. Tu není jiné cesty krom této, pane Ondřeji.

Pan Ondřej Šklebílek. Půjde mi někdo z vás k němu s vyzváním?

Pan Tobiáš Říhal. Jdi, napiš to rukou jako voják: proklatě a zkrátka; nejde o to, jak vtipně, jen když to slovem vydá a potud neslychané jest; tup ho, jak ti ingoust ráčí; ať bys mu tykal několikrát do třetice,³¹⁾ nic neškodí; a co se *lží sleží* na tvém kusu papíru, třebaš byl tak dosti velikánský, jako ten kus prostěradla na postel Warskou v Anglii – vpiš je tam. Jdi a dej se do toho! Ať máš v ingoustu dosti žluči, třebať jsi psal huším brkem; co škodí! Zhurta do toho!

Pan Ondřej Šklebílek. Kde vás najdu?

Pan Tobiáš Říhal. Zavoláme na tebe *in cubiculo*. Jdi!

Odejde Pan Ondřej.

Fabian. Je vám to drahý panáček, pane Tobiáši.

Pan Tobiáš Říhal. Drahý jsem *já* mu byl, brachu: as na dva tisíce, nebo tak něco.

Fabian. Dostanem od něho vzácné psaníčko; vy ho ale neodevzdáte?

Pan Tobiáš Říhal. Pak mi nikdy víc nevěř; na všeliký způsob třeba popochovat mladíka, aby stál k odpovědi. Myslím, že ani potah volů s prostraňky je k sobě nesvede. Co se týče Ondřeje, kdyby ho kuchali, a v jeho jatrách se našlo tolik krve, co by se jí udrželo na pazourku blechy, sním celý ostatek té anatomie.

Fabian. A jeho soku, tomu mladíku, nekouká také mnoho zuřivosti z očí.

Vstoupí Marie.

Pan Tobiáš Říhal. Hle, tu jde ten střizlíček, z devíti nejmladší.³²⁾

Marie. Chcete-li si pokazit slezinu a zasmát se do popukání, tedy pojďte se mnou. Ten troup Malvolio je vám učiněný pohan, celý renegát; nebo žádný křesťan, který pravou

vírou spasení doufá, nemůže kdy věřit věcem tak makavě nesmyslným. On má sobě žluté punčochy.

Pan Tobiáš Říhal. A podvazky přes kříž?

Marie. Až hrůza, jako kantor, který školu v kostele drží. Pásla jsem za ním, jako bych mu šla na hrdlo. On dělá všechno na vlas podle psaníčka, které jsem mu podhodila na foch: usmíváním skládá tvář do více čárek, než jich je na nové mapě s dodatkem obojí Indie.³³⁾ Něco takového jste jaktě živi neviděli; sotva se zdržím, abych mu něco nevlepila. Víím, že mu slečinka jednu strčí: učiní-li mu tak, bude se on usmívat a vezme to za velikou přízeň.

Pan Tobiáš Říhal. Pojď a doved' nás, kde je, doved'!

Odejdou.

Výjev třetí.

Ulice.

Vstoupí Sebastian a Antonio.

Sebastian. Má vůle nebyla, vám v obtíž být; že však ta starost vám jest k rozkoši, již nechci dál vám činit výčitek.

Antonio. Já opustit vás nemoh': žádost mne, nad hladkou ocel prudší, pudila; – ne pouze *chtíč*, vás vidět (mocný dost, by táhl koho na další těž cestu), i *péče* o zdar vaší výpravy, [kdež kraje neznáte, jenž cizímu bez vůdce, přátel často drsnatým se jeví, nehostinným]: – láska má tím spíše pro ty *bázně* důvody za vámi s ochotou se pustila.

Sebastian. Vlídny Antonio, mně odpověd dát nelze jinou, nežli „dik a dik“, i opět „dik“: a často služby dobré tím platem neberným se odbudou; leč kdybych statkem „tolik stál“, co srdcem, tož lépe byste pochodil. Co teď? Zda města prohlédneme stařiny?

Antonio. Až zítra, pane: hleďte dřív bytu.

Sebastian. Mdlý nejsem, a je dlouho k večeru. Nechť, prosím, nasytíme očí svých na slavných památkách, jež hlásají lesk toho města!

Antonio. Odpusťte; já kráčím jen s nebezpečím těmi střidami. Já proti hraběcím kdys galejím *tak* v mořské válce sloužil, že bych těžko se zodpovídal v tom, zde postižen.

Sebastian. Snad jste mu mnoho lidstva usmrtil?

Antonio. Má urážka tak není krvavá, ač nám i čas i spor, jak tehda byl, dát mohly původ k činům krvavým. I mělo pak se zatím nahradit, co jsme jim vzali: kvůli obchodu to mnozí v městě našem³⁴⁾ učinili; jen já jsem otálel, a kdybych zde byl lapen, draho bych to zaplatil.

Sebastian. Pak příliš jevně chodit chraňte se.

Antonio. Ba neradno. Zde, pane, měšec můj: v podměstí poledním jest „u slona“ byt nejlepší: tam jídlo zamluvím; vy zatím kraťte čas, a vědomost svou kojte města přehledem: nuž tam mne najdete.

Sebastian. Nač *mně* ten měšec váš?

Antonio. Snad naskytne se oku drobná věc, již byste koupil rád; a poklad vám as, pane, na marný kup nestačí.

Sebastian. Chci tedy opatrovat měšec váš, a zůstavím vás, co tak hodina.

Antonio. Nuž „u slona“.

Sebastian. Mám v dobré paměti.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Zahrada Olivieina.

Vstoupí Olivie a Marie.

Olivie. Já za ním poslala: i přijde prý;
čímž mám jej uctít? čím jej obdarit?

Věk mladý často zakoupí se spíš,
než uprosí či v půjčku nakloní!

Jáť mluvím tuze na hlas. –

Kde jest Malvolio? – on, vážný, dvorný,
je sluha příhodný v mém případě. –

Kde jest Malvolio?

Marie. Právě jde, Milost-slečno; ale v přepodivném způsobu.

On je jistě posedlý, slečno.

Olivie. Nu, co jest? mluví šíleně?

Marie. Ne, slečno; on se jen pořád usmívá: bylo by nejlíp,
kdyby Vaše Milost měla pro jistotu někoho okolo sebe, až
tu bude; nebo ten člověk je jistě na rozumu pomatený.

Olivie. Jdi, zavolej ho. – Jsemť já zmatená
tak jako on, vážné-li blouznění
se veselému rovná šílení. –

Vstoupí Malvolio.

Jakž je, Malvolio?

Malvolio (*titěrně se usmívá*). Zlatá slečinko, he, he!

Olivie. Ty usmíváš se? Já jsem pro tebe
za vážným pořízením poslala.

Malvolio. Vážným, slečinko? Mohl bych se vážně zaškaredit:
krev se mi zaráží, když jsou podvazky tak přes kříž; ale co
škodí? Jen když se to oku *jedné* líbí, pak je u mne jako v té
zcela pravdivé znělce: „Když *jedné*, jako bych se líbil
všem.“

Olivie. Co si to počínáš, člověče? co se to s tebou děje?

Malvolio. Není v mé hlavě černo, třebaš mé nohy byly žluté.
Dostalo se to do rukou tomu jistému, a co se poručí, má se
zachovat: známe tuším tu zlatou Římskou ruku.

Olivie. Nechceš na lože, Malvolio?

Malvolio. Na lože? ano, zlaté srdéčko, i přijdu k tobě!

Olivie. Pán Bůh s tebou! Co se tak usmíváš, a pořád svou ruku
líbáš?³⁵⁾

Marie. Co je vám, Malvolio?

Malvolio. Vy se ptáte? To to! slavící odpovídají kavkám!

Marie. Co si tak směšně troufáte před Milost-slečinku?

Malvolio. „Nelekej se té výsosti“ – krásně to psáno.

Olivie. Co tím chceš, Malvolio?

Malvolio. „Jedni jsou vznešení rodem,“ –

Olivie. No?

Malvolio. „Jiní mají vznešenost přičiněním,“ –

Olivie. Co to mluvíš?

Malvolio. „A na jiné se vznešenost vrhá.“

Olivie. Smiluj se nebe nad tebou!

Malvolio. „Pamatuj se, kdo ti tvé žluté punčochy chválil,“ –

Olivie. Tvé žluté punčochy?

Malvolio. „A kdo rád viděl, když byly tvé podvazky převázané
přes kříž:“ –

Olivie. Podvazky přes kříž?

Malvolio. „Jen do toho! jsi hotový pán, chceš-li jím býti;“ –

Olivie. Já že hotový pán?

Malvolio. „Pakli ne, buď na vždy sloužícím,“ –

Olivie. Nu, to už pominutí jako o parných dnech!

Vstoupí Sluha.

Sluha. Milost-slečno, ten mladý pán od hraběte Orsina je tu zas
nazpět. Sotva se mi dal přemluvit, aby se sem vrátil: čeká,
co mu Vaše Milost ráčí.

Olivie. Přijdu k němu.

Odejde Sluha.

– Milá Marie, ať se mi dá pozor na toho bracha. Kde je můj

strýc Tobiáš? Ať ho několik mých lidí obzvláště
opatruje! Za polovici svého věna bych nerada, aby se mu
něco stalo.

Odejdou Olivie a Marie.

Malvolio. Tak, tak? už si mne z blízka nadcházíte? nikdo
menší než pan Tobiáš na mne dávat pozor? To se patrně
s psaníčkem srovnává: schválně pro něj posílá, abych si na
něj vyjel; nebo mne k tomu v psaníčku vybízí! „Svlékni
svou poníženou šupinu,“ praví ona; – „buď zpurný na
strýce, nevrly na služebné, – ať řeč ti řinčí o věcech
politiky: i vezmi na sebe chování podivná;“ – – a podle
toho od ní udán způsob kterak: totiž, vážná tvář, vznešené
počinání, zdoluhavá řeč, podle zvyku nějakého vzácného
pána od stavu, a tak dále. Dostal jsem ji na lep; ale Joviš to
spůsobil, a Joviš mi uděl dar vděčnosti! A jak tu odcházela,
„ať se mi dá pozor na toho bracha:“ – toho bracha! Ba,
všechno se tu srovnává, že ani zrněnka na rozváženou,³⁶⁾
ani kuličky nějaké brykuličky, ani žádné překážky, ani věci
pochybné nebo nejisté... Co se dá proti tomu říci? Nic mi,
buď si co buď, nezastoupí úplnou vyhlídku mých nadějí.
Nuž, Jupiter, ne já, to působil, a on to, jemuž náleží mé
děkování.

Vrátí se Marie s Panem Tobiášem Řihalem a Fabianem.

Pan Tobiáš Řihal. Kudy šel, pro všechny svaté? A kdyby se
všichni ďábové pekel schoulili do kluba a sám Luciper³⁷⁾
ho posed', přec na něj promluví.

Fabian. Zde je, zde. – Jak je vám, pane? jak je vám, člověče?

Malvolio. Odstupte! propouštím vás. Nechte mne, abych si
hověl v samotě; klid'te se!

Marie. Hle, jak z hluboka zlý duch z něho mluví! neřekla jsem
vám to? – Pane Tobiáši, slečinka vás žádá, byste ho
opatruval.

Malvolio. Aha! činí ona tak?

Pan Tobiáš Řihal. Zvolna do toho, zvolna! musíme s ním
polehoučku; nechte jen mne! – Jak se máte, Malvolio?
kterak je vám? Aj, člověče! odřekněte se ďábla: považte, on
je vrah lidského pokolení.

Malvolio. Víte-li pak, co mluvíte?

Marie. Hled'te! jak si to bere k srdci, když o ďáblu zle mluvíte!
Nedej Pán Bůh, aby mu byl kdo učaroval.

Fabian. Doneste moč jeho k moudré bábě.

Marie. Opravdu; má se stát hned zejtra ráno, budu-li živa a
zdráva. Milost-slečinka by ho nerada ztratila, pro všechno
na světě.

Malvolio. Co to, panno?

Marie. Ty můj Pane!

Pan Tobiáš Řihal. Prosim tě, zvolna; tak to nejde. Nevidíte,
jak ho to popuzuje? nechte jen *mne* s ním!

Fabian. Nic jináč než polehoučku; zlehounka, zlehounka! Zlý
duch je kostrbatý, a nemá to rád, když kdo kostrbatě na něj.

Pan Tobiáš Řihal. Nu jakž pak, holečku? jak se máš, kuřátko?

Malvolio. Pane!

Pan Tobiáš Řihal. I pojď, puti, puti!³⁸⁾ Co jen myslíš, člověče!
není to pro tak vážného muže, peckami do důlku házet se
satanášem. Oběsit ho, toho umouněného „uhlíře“!

Marie. Ať odřikává své modlitby: milý pane Tobiáši, mějte ho
k tomu, aby se modlil.

Malvolio. Já se modlit? ty krutichvistko!

Marie. Ne, to vás bezpečím: o pobožnosti slyšet nechce!

Malvolio. Jděte mi! všechny vás oběsit! Jste vy hloupá, jalová
spřež; nejsem já z vašeho plotu kůl. Však se dál dovíte, zač
toho víc.

Odejde.

Pan Tobiáš Řihal. Je-li pak to možná?

Fabian. Kdyby se to tak na divadle dávalo, speskoval bych to
jako smyšlenou nemožnost.³⁹⁾

Pan Tobiáš Řihal. Celý jeho smysl zmožen je nakažením od
našeho narafičení, brachu.

Marie. Teď jenom hned za ním, sice to naše narafičení se

navětrí a pokazí.

Fabian. Však my ho v tom třeštění dorazíme.

Marie. Aspoň bude v domě víc pokoje.

Pan Tobiáš Říhal. Pojd'te, dáme ho do tmavé komůrky a svážeme ho. Má tetička je už té víry, že je pomaten: povedem si to na ten způsob dál, sobě na obveselení, jemu na pokutu, až i naše kratochvil, udychtěna, nás nakloní, míti s ním slitování. Pak zavedeme to nastrojení až na přehradu,⁴⁰⁾ a korunu dáme tobě jakož té, která podává zdání o zblázněném. Však hle, hle!

Vstoupí Pan Ondřej Šklebílek.

Fabian. Ještě víc nadělení k ránu „prvního máje“!

Pan Ondřej Šklebílek. Tu je to vyznání; čtete je: ubezpečuju, že v něm octa i pepře.

Fabian. Je omáčka tak štiplavá?

Pan Ondřej Šklebílek. Ba, ubezpečuju ho: jen čtete!

Pan Tobiáš Říhal. Dej sem!

Čte.

„Holobrádku, buď si ty kdo buď, nejsi než mizerný chlap.“

Fabian. Dobře a po jonácku.

Pan Tobiáš Říhal. „Nic se nediv, a nad tím se nepozastavuj, že ti tak říkám; proč, to ti nepovím.“

Fabian. Dobré ohrazení: tím se uhnete každé ráně zákona.

Pan Tobiáš Říhal. „Ty tu k slečně Olivii –, a ona s tebou před mýma očima milkuje: ale v hrdlo lžeš; to není, proč ti činím vyzvání.“

Fabian. Jak náleží zkrátka, až převýborný nesmysl!

Pan Tobiáš Říhal. „Budu na tebe číhat, až půjdeš domů; a jestli se ti tu poštěstí, že mne zabiješ“...

Fabian. Dobře!

Pan Tobiáš Říhal. „Zabiješ mne na způsob šelmy a lotra.“

Fabian. Pořád jste za větrem proti zákonu: dobře tak!

Pan Tobiáš Říhal. „Měj se dobře; a smiluj se Pán Bůh nad jednou z našich duší! Moh' by se také smilovat nad mou; mám však lepší doufání, a proto se měj na pozoru! Tvůj přítel, podle toho jak s ním jednáš, i tvůj ouhlaavní nepřítel, Ondřej Šklebílek.“ – Jestli to psaní jím nehne, pak se už ani na nohou nehne. Já mu je odevzdám.

Marie. Máte k tomu právě příhodnou dobu: on je teď v nějakém vyřízení u slečinky a co nevidět odejde.

Pan Tobiáš Říhal. Jdi, brachu Ondřeji; počíhej si na něj u rohu štěpnice, jako biřic. Jak mile ho zahlídneš, vytas, a jak potaš, zaklej až hrůza; nebo se často stává, že strašlivé zaklení, s tlučhubařským názvukem, ostře vyhrmotěno, platnější svědectví dává o zmužilosti, než by skutečný důkaz byl kdy toho došel. Hýbej!

Pan Ondřej Šklebílek. Nu, co se týče klení, jen mne nechte!

Odejde.

Pan Tobiáš Říhal. Ted' ale jeho psaní neodevzdám; nebo chování toho mladého človíčka jeví, že je moudrý a dobře zvedený: ta věc, že za svého pána u mé tetičky vyjednává, rovněž toho dokazuje: protož by to psaní, tak jadrně hlupácké, mladíkovi strachu nenahnalo: viděl by hned, že to od nějakého kmotra punčochy. Ale oustně, brachu, vyřídím jeho vyzvání: Šklebílka vyhlásím za nejvyš udatného; a hošíkovi (jako vím, že se jeho mladost snadno toho chopí) strašně namluvím, jak je zuřivý, obratný, sápadý, rozkacený. To je oba tak poděsí, že jeden druhého, jako baziliškově, pohledem usmrtí.

Fabian. Tu přichází s vaší tetičkou. Poodstupte jim z cesty; až se bude poroučet, pak hned za ním!

Pan Tobiáš Říhal. Zatím pomyslím, jak bych mu vyzvání strašlivě vyřídil.

Odejdou Pan Tobiáš, Fabian a Marie.

Vrátí se Olivie s Violou.

Olivie. Až dost jsem řekla srdci z kamene,

i čest svou v ránu dala z náhlení.

Jest ve mně cos, jež kárá chybu mou;

tak zpuřně mocná však ta chyba jest,

že z výčitku si dělá posměchy.

Viola. Jak strážea vaše, stejným způsobem jdou pána mého žaly ku předu.

Olivie. Zde; šperk ten noste pro mne: můj to obraz.

Ó nezapud'te ho: onť nemá řeči,
vás dráždit; prosím, přijd'te zítra zas!
Co chcete žádat, jež bych odepřela,
kde uchráněné cti lze plnit přání?

Viola. Nic, nežli věrnou lásku mému pánu.

Olivie. Jak se cti jemu dát mám, co jsem již vám dala?

Viola. Propustím vás ze závazku.

Olivie. Přijď zítra opět. Zdráv buď! Rovný tobě, duch zlý by duši mou vzal v peklo k sobě.

Odejde.

Vrátí se Pan Tobiáš Říhal a Fabian.

Pan Tobiáš Říhal. Dobrého ti zdraví, panáčku!

Viola. Vám nápodobně, pane!

Pan Tobiáš Říhal. Co zbraně máš, chop se jí! Jakého druhu ty urážky jsou, které jsi mu učinil, nevím; ale tvůj stíhač, celý rozurdřený, krvolačný jako lovec, čeká na tebe na kraji štěpnice. Ven s kordem! zhurta se připrav; neboť oukladník tvůj je mrštný, obratný a vražedný.

Viola. Vy se mýlíte, pane: jsem jist, že nikdo se mnou hádky nemá. V mé paměti docela čiré a jasné není ani pomýšlení urážky, jakou bych se byl koho dotknul.

Pan Tobiáš Říhal. Uhlídáte, že tomu jináč, ubezpečuju vás: protož, je-li vám život jen trochu milý, mějte se na pozoru; neboť ve vašem odpůrci spojeno vše, čímkoli mladost, síla, obratnost a zuřivost koho zásobiti může.

Viola. Prosím vás, pane, kdo to jest?

Pan Tobiáš Říhal. Je to rytíř, kordem neposekaným pasovaný, pro zásluhy na koberci,⁴¹⁾ ale d'ábel ve rvačkách osobních; už tři duše rozvedl s tělem, a jeho rozpálenost je v tu chvíli tak neukrotitelná, že nemožno jiné dostiučinění leč mukami smrti a hrobem. „Zdar či nezdar“ jest jeho heslo; buď *ty dáš*, nebo *tu máš*!

Viola. Vrátím se do domu, požádat slečinky za bezpečný průvod: nejsem šermíř. Slyšel jsem o jistém druhu lidí, kteří jiným schválně na krk uvalují sváry, aby zmužilost jejich brali na zkoušenou: snad je on také z té čtvrti.

Pan Tobiáš Říhal. Ne, pane; jeho záští zakládá se na velmi podstatné urážce: protož do toho, učinit mu jak žádá! Zpátky do domu nesmíte, nechcete-li mít půtku se mnou, ku které se jemu *takž* jistě postavit můžete. Protož hýbaj! anebo ven s kordem na čisto obnaženým; neboť potýkat se musíte, buďte jist, anebo se zařeknete nosit kdy kord po boku!

Viola. Totě tak nezdvornilé jako podivné. Prosím vás, učinite mi tu ochotnou službu a poptejte se toho šlechtice, čím jsem ho urazil: je to as něco z mého nedopatření, nikoli z úmyslu.

Pan Tobiáš Říhal. Učiním tak. Příteli Fabiane, počkejte tu u toho pána, než se vrátím.

Odejde Pan Tobiáš.

Viola. Prosím vás, pane, víte vy něco o té věci?

Fabian. Víím jen, že zeman je na vás celý rozpálený, na život a na smrt; nic dalšího nevím.

Viola. Snažně vás prosím, jaký to člověk?

Fabian. Když se k jeho postavě hledí, neslibuje nic toho obzvláštního, čeho asi shledáte, až jeho udatnost okusíte. Je on, pane, opravdu nejvyš obratný, krvolačný a zkázyplný sok, na jakého jste mohl kde narazit v Illyrii. Chcete jej nadejít? Chci mezi váma učinit narovnění, bude-li mi možná.

Viola. Budu vám za to velice povinován: jsem z počtu těch, kteří by raději měli jednání s panem páterem nežli s panem rytířem; nedbám na to, mnoho-li komu známo o mé zmužilosti.

Odejdou.

Vrátí se Pan Tobiáš s Panem Ondřejem.

Pan Tobiáš Říhal. Věru člověče, učiněný to ďábel: jaktě živ jsem neviděl tak ohnivou amazonku. Pustil jsem se s ním do šermu, na bodanou, sečnou, i vše jiné spůsoby: a on mi dává nechybný bod s takovou mordiánskou hbitostí, že se nelze uhnout; a co do odrážky, po té tak na jisto člověka vyplatí, jako že vaše nohy narazí na zem, když našlápnou. Měl ho prý Perský sofý u sebe za šermíře.

Pan Ondřej Šklebílek. Ať do toho nešťovice! já se nebudu s ním potýkat.

Pan Tobiáš Říhal. Ba; on se vám ale nespokojí: sotva se dá tamhle Fabianovi udržet.

Pan Ondřej Šklebílek. Mor na to! kdybych si byl pomyslel, že je srdnatý a tak zběhlý v šermování, byl bych ho raději k čertu dal, než abych ho byl vyzval. Jděte, ať od toho upustí, a dám mu za to svého koně, sivého Kapileta.⁴²⁾

Pan Tobiáš Říhal. Já mu to navrhnu. Postůjte zde, a ukazujte dobrou mysl! (*Stranou*) Má se to skončit bez ublížení duši. Buduť já jezdit na vašem koni tak dobře jako jezdím na vás.

Vrátí se Fabian a Viola.

Pan Tobiáš Říhal (*k Fabianovi*). Mám od něho koně, abych ten svár vyrovnal. Namluvil jsem mu, že je ten mladík ďábel.

Fabian (*k panu Tobiášovi*). *A ten si zas jeho představuje až hrůza; i klepá mu srdce a je bledý, jakoby mu byl medvěd v patách.*

Pan Tobiáš Říhal (*k Virole*). Není tu pomoci, pane: chce se s vámi potýkat pro svou přísahu. Ostatně si ten svár lépe rozmyslel, a vidí teď, že sotva za řeč stojí: proto jen taste, aby dodržel svého slibu; zaklíná se, že vám nic neudělá.

Viola (*stranou*). Pomoz mi Pán Bůh! Jen dost málo, a zrovna jim řeknu, jak mnoho mi na muže schází.

Fabian. Couvejte jen, když uvidíte, že se sápe.

Pan Tobiáš Říhal. Pojd'te, pane Ondřeji; není pomoci: ten pán chce si jen kvůli své cti s vámi zašermovat: podle pravidel souboje nelze mu jinak. Slíbil mi však, jako že je šlechtic a voják, že vám nic neudělá. Pojd'te, jen do toho!

Pan Ondřej Šklebílek. Dej Bůh, aby svůj slib držel!

Tasí.

Viola. Ba jistím, že to proti vůli mé.

Tasí.

Vstoupí Antonio.

Antonio. Schovejte meč svůj! Ublížil-li vám ten mladík, vezmu chybu na sebe; a pakli vy jste jej v čem urazil, já místo něho zvu vás do boje!

Tasí.

Pan Tobiáš Říhal. Vy pane? jakže? a kdo jste?

Antonio. Jsem ten, jenž váží z lásky k němu víc, než on se hrdil vám, že činit chce.

Pan Tobiáš Říhal. Nu, jste-li práč, tož vám se postavím.

Tasí.

*Vstupují dva právní sluhové.*⁴³⁾

Fabian. Ó milý pane Tobiáši, zadržte! jsou tu právní sluhové.

Pan Tobiáš Říhal (*k Antoniově*). Však my se ještě sejdeme.

Viola (*k panu Ondřeji*). Prosím vás, pane, zastrčte svůj kord, jestli se líbí.

Pan Ondřej Šklebílek. Mile rád, pane: – a s stran toho, co jsem vám slíbil, dodržím slova: on vás ponese lehouchko a dá sebou dobře vládnout.

1. Právní sluha. To muž ten: konej, co ti činiti.

2. Právní sluha. Antonio, ve jménu hraběte Orsína zatýkám tě.

Antonio. Mýlíte se, pane, ve mně.

1. Právní sluha. Pane, nikoliv, nic málem: znám já dobře vaši tvář, ač mořská čapka hlavu nekryje. – Již odved' jej: ví, že ho dobře znám.

Antonio. Mně poslechnouti jest. – (*K Virole*) To z toho mám,

že jsem vás hledal; není pomoci: tož musím pykat! Co vy počnete? Mne nouze pudí, měšce žádat zpět. Víc žel mi, že mně nelze prospět vám, než, ten že osud můj. Jste zaražen; však buďte utěšen.

2. Právní sluha. Nuž, pojd'te již!

Antonio. Za částku peněz těch vám musím prosit.

Viola. A jakých peněz, pane? Že jste tak se přelaskav zde ke mně osvědčil, i že jsem touto vaší strastí hnut, rád ze své malé, skrovné zásoby vám něco půjčím. Sám zde málo mám; však rád se s vámi o to rozdělím. zde půlka mého!

Antonio. Vy to upřete? Zda možná, že mým o vás zásluhám je třeba přemluvy? Mé miziny neškádlete, sic mne to zvrátí tak, že vyčtu vám ty služby, které jsem vám učinil.

Viola. Já nevím o ničem; ni hlasem ani tváří neznám vás. Víc nevděk na člověku v záští mám, než pýchu, lež, opilství žvástavé, vše skvrny zloby, jejíž mocný hnís obývá křehkou krev.

Antonio. Ó nebesa!

2. Právní sluha. Již pojd'te, pane: žádám, byste šel.

Antonio. Jen slovo! Hocha zde, jenž na polo tkvěl smrti v tlamě, jsem z ní vytrhl; já o něj pečoval s tak svatou láskou, a obraz jeho, jenž se slibovat zdál cenu vznešenou, jsem zbožňoval.

1. Právní sluha. Co nám tu s tím? Čas marně mine: pryč!

Antonio. Jak bídnu modlou se ten bůžek stal! – Tvář krásnou's poškrvnil, Sebastiane! Ne v tvaru, pouze v mysli škvrna jest; nic není ohyzdné, jen zloby lest: ve *ctnosti* krása; kdo zlým poličencem, je prázdná skříň, s květoucím ďábla věncem.

1. Právní sluha. Muž třeštit počíná: pryč odtud s ním! Nuž pane, pojd'te!

Antonio. Již mne ved'te dál!

Odejdou právní sluhové s Antoniem.

Viola. Tak zápalem řeč jeho plápolá, že věří sobě, ne však ještě já.

Ó zjev se pravým, obraznosti hrade, že, drahý bratře, za tebe mne klade!

Pan Tobiáš Říhal. Pojd' sem, zemánku; pojd' sem, Fabiane: pošeptáme si o jedné či dvou přemoudrých průpovídkách ve verších!

Viola. Pravil „Sebastian“; co živá zář v mé mysli zrcadle tkví bratra tvář: byl se mnou stejně na vlas podoby, tak nosil šat, té barvy, ozdoby, jak nyní já. Ó to-li pravdivé, jsou bouře, vlny láskou citlivé!

Pan Tobiáš Říhal. Pěkně nepoctivý, daremný klouček, a bázlivější než zajíc! Jak je poctivý, ukazuje, že tady svého přítele opouští v nouzi, ba ani se k němu znát nechce; a co se jeho bázlivosti týče, ptejte se Fabiana.

Fabian. Bázlivec, nejvyšší *modlářský* bázlivec: v té věci svatoušek.

Pan Ondřej Šklebílek. Kakrahelte, to půjdu hned za ním a vybiju mu!

Pan Tobiáš Říhal. Udělej to, hodně mu vybouchej; ale kord ať mi nevystřelí!

Pan Ondřej Šklebílek. Nevystřím-li...

Odejde.

Pan Tobiáš Říhal. Pojdme se podívat, jak to dopadne.

Fabian. Vsadím se vám nevím oč, že z toho nic nebude.

Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Strída před domem u Olivie.

Vstoupí Sebastian a Šašek.

Šašek. Chcete mi namluvit, že mne za vámi neposlala?

Sebastian. Jdi po své, jdi; jsi chlápek⁴⁴⁾ třeštěný:

at' již se tebe sprostím!

Šašek. Dobře dodržujete, na mou věru! Ne, já vás neznám; také mne k vám neposlala moje slečinka s požádanou, abyste k ní přišel o něčem promluvit; vaše jméno rovněž není pan Cesario, a to zde také není můj nos. – Nic, co tak jest, není tak.

Sebastian. Prosím tě, vytřepej své bláznění si někde jinde: neznáš mne.

Šašek. „Vytřepat mé bláznění!“ To slovo slyšel od některého velkého muže, a teď ho užívá při bláznů. „Vytřepat mé bláznění!“ Lekám se toho, že ten veliký klacoun svět ještě se stane krutichvistem. Nyní tě ale prosím, odpásej své podivínství a pověz mi, co mám „vytřepat“ své slečince. Mám jí „vytřepat“, že přijdeš?

Sebastian. Již, blázne namluvčí, mi táhni pryč!

Zde vezmi peněz: pomeškáš-li děl,

plat horší utříš.

Šašek. Na mou pravdu, ruku máš otevřenou. – Moudří lidé, kteří peněz dávají bláznům, vyzískávají si dobrou pověst, až když na ni čtrnácte let vpláceli.

Vstoupí Pan Ondřej.

Pan Ondřej Šklebilek. Nuž, pane, mám vás tu zas? Tohle pro vás!

Uhodí Sebastiana.

Sebastian. To pro tebe, a to, a tohle zas!

Zda se tu všichni lidé zbláznili?

Bije Pana Ondřeje.

Vstoupí Pan Tobiáš a Fabian.

Pan Tobiáš Říhal. Zadržte, pane, sic vám kord zahodím přes dům.

Šašek. To má vědět slečna, v tu chvíli. Nechtěl bych vězet v některé té vaší kůži ani za dvou-grošák.

Odejde Šašek.

Pan Tobiáš Říhal. Pryč odtud, pane; zadržte!

Drží Sebastiana.

Pan Ondřej Šklebilek. Jen ho nech; však já s ním jinou cestou zatočím: prožaluju ho, že mne zbil, je-li ještě práva v Illyrii.

Třeba jsem já ho dřív uhodil, to nic nedělá.

Sebastian. Svou ruku pusťte!

Pan Tobiáš Říhal. Aj pane, nic vás nepustím. Pojdte, mladý vojáku, zastrčte ocel: máte se k světu. Pojdte odtud!

Sebastian. Chci tebe zproštěn být. Co na mě chceš? Troufáš-li dál se na mne, vytas meč!⁴⁵⁾

Pan Tobiáš Říhal. Tak vy tak! Nu tedy vám musím ubrat jednu, dvě uncie té bujné krve.

Tasí.

Vstoupí Olivie.

Olivie. Již ustaň, strýče, jakž ti milý svět!

Pan Tobiáš Říhal. Slečno...

Olivie. Zda jináč nelze? Bídny nezdaró!

jen do hor stvořen, doupat divochů, kde nakáže se mrav. S mých očí pryč! – nebudte hněviv, můj Cesario! –

Pryč, hrubče! –

Odejdou Pan Tobiáš, Pan Ondřej a Fabian.

Prosím, čacký příteli,

at' libá moudrost vládne tvá, ne hněv po tomto hrubém, křivém útoku

na mír tvůj! Pojdž se mnou do domu,

a poslyš tam, co kousků zpozdlých

ten zhýralec již nabídl, bys pak

se tomu usmál. Musíš se mnou jít:

ó neodepřiž! Hněv ho stíhá můj:

jest mého srdce vrah, kdo způrce tvůj.

Sebastian. Ký sladký cit? jsem proudem vytržen?

či zmaten duch můj? či to pouhý sen?

Kéž obraznost mne stápi v smrti stánek:

v snu takovém jest blahý navždy spánek!

Olivie. Pojd', prosím! Svěř se mému vedení!

Sebastian. Ó rád!

Olivie. Zjev činem slova splnění!

Odejdou.

Výjev druhý.

Pokoj v domě Olivii.

Vstoupí Marie a Šašek.

Marie. Již, prosím tě, vezmi na sebe to roucho a ty fousy: namluv mu, že jsi ctihodný pan Topas, farář.⁴⁶⁾ Dělej honem! zatím zavolám pana Tobiáše.

Odejde Marie.

Šašek. Dobrá, vezmu to na sebe, a „pokryju“ se tím: i přál bych, abych já byl první, který kdy podobným rouchem dělal „pokrytství“. Nejsem dost vytáhlý, abych to konání odbyl vážně, ani dost hubený, aby mne za hodně učeného měli; leč řekne-li se o kom, že je poctivý muž a že dům dobře drží, má to tak pěknou platnost, jako když se říká, žeť „opatrný“ v úradě, a přeučení. Tu jdou moji kollegové.

Vstoupí Pan Tobiáš Říhal a Marie.

Pan Tobiáš Říhal. Žehnej tě Jupiter, pane faráři!

Šašek. *Bonos dies*, pane Tobiáši! Nebo jako starý poustevník Pražský,⁴⁷⁾ co jak živ neviděl péra ani ingoustu, k neteři krále Gorboduk-a velmi vtípně pravil „Co jest, to jest“: rovněž já, jsa pan farář, pan farář jsem; neboť co jest *to*, nežli *to*? a *jest*, nežli *jest*?

Pan Tobiáš Říhal. Počňte s ním, ctihodný pane Topase!

Šašek. Hej, slyšíte! já řku. – Pokoj tomu vězení!

Pan Tobiáš Říhal. Šibal dobře po jiných dělat umí; hodný to šibal.

Malvolio (*u vnitř*). Kdo to tu volá?

Šašek. To farář Topas: přišel navštívit Malvolia, co má náměsíčnou nemoc.

Malvolio. Ctihodný pane Topase, pane Topase, milý pane Topase, dojděte mi k mé slečince!

Šašek. Odstupiž, pra-d'áble! jak toho muže pokoušíš! Nevíš mluvit než o slečinkách?

Pan Tobiáš Říhal. Dobře jste řekl, pane faráři!

Malvolio. Pane Topase, nikdy nebyl kdo tak týrán. Milý pane Topase, nemyslete, že jsem se zbláznil; strčili mne tu do šeredné *tmy*.

Šašek. Fuj, nestoudný satane: dávám ti jména, jaká jsou nejmírnější. Nebo jsem z těch jemných lidí, kteří chtějí, aby se i s ďáblem zdvořile zacházelo. Říkáš ty, že tu „*tmavý dům*“⁴⁸⁾

Malvolio. Jako peklo, pane Topase.

Šašek. Vždyť má široko-klenutá okna, světlá jako okenice na hradbách, a hořejší patro vyhlídek na jihosever tak jasné jest jako ebenové dřevo: a ty si stěžuješ na zacláňku?

Malvolio. Nic neblázním, pane Topase; já řku, *je to „dům tmavý“*.

Šašek. Muži bláznivý, jsi na omylu! Pravím ti: Není *tmy* leč v nevědomosti, do které jsi zamotán více než Egypťští do své mrákovy.

Malvolio. Já řku, je to „*dům tak tmavý*“ jako nevědomost, at' by si nevědomost byla tak tmavá jako peklo; a já řku, není na světě člověka, kterého by byli tak týrali. Nejsem víc blázen než vy: zkuste toho nějakou spojitou rozmluvou.⁴⁹⁾

Šašek. Jaké je zdání Pythagoráše o divoké drubeži?

Malvolio. Že duše naší babičky může právě přebývat
v některém ptáku.

Šašek. Co soudíš ty o jeho zdání?

Malvolio. Soudím zdárně o duši, a jeho zdání nikterak
neschvaluju.

Šašek. Měj se dobře! zůstaň na vždy ve tmě. Dříve se musíš
držeti zdání Pythagorášova, než ti připustím rozum tvůj, a
se obávati zabít sluku, abys nevyplašil duši své babičky.
Měj se dobře!

Malvolio. Pane Topase, pane Topase! –

Pan Tobiáš Říhal. Můj převýborný pane Topase!

Šašek. Vidíte, vpravím se do každého proudu!

Marie. To's mohl i bez těch fousů a toho roucha: vždyť tě
nevidí.

Pan Tobiáš Říhal. Teď na něj tvým vlastním hlasem! a přijď
mi povědít, jak ho nacházíš: rád bych, abychom se toho
čtveráctví už nějak zprostili. Možná-li ho dobrým
spůsobem pustit, rád bych tomu byl; nebo jsem se teď se
svou tetičkou tak rozkmoťil, že se nemohu s tím žertem
snadno pustit do nejhoršího. Přijď brzo za mnou do mého
pokoje.

Odejdou Pan Tobiáš a Marie.

Šašek (*zpívá*). „Hej Robine,
Robínku!
mluv, co dělá dívka tvá!“

Malvolio. Šašku!...

Šašek. „Má dívka, Bože, na mne zlá!“

Malvolio. Šašku!...

Šašek. „Ach, proč je taková?“

Malvolio. Šašku! pravím...

Šašek. „Jiného více ráda má.“⁽⁵⁰⁾ – Ha, kdo to volá?

Malvolio. Milý šašku, chceš-li si jednou hodně zásluh o mne
získat, obstaraj mi svíčku, a pak péro, ingoust a papír. Jako
že jsem spořádaný člověk, co živ se ti za to odsloužím.

Šašek. Pane Malvolio?

Malvolio. Ano, milý šašku.

Šašek. Ach, vzácný pane, jak jste se minul se svými pěti
smysly?

Malvolio. Nikdy, šašku, nebyl člověk tak patrně týrán: mám
své smysly tak dobře pohromadě, jako ty, šašku.

Šašek. Jen *tak jako já?* pak jste se opravdu zbláznil, nemáte-li
svých smyslů líp pohromadě než blázen.

Malvolio. Vzali si mne tu jako pouhou věc, dávají mi vězet ve
tmě, posilají ke mně popův, oslův, a co jen možná dělají,
aby mi do očí cpali, že nemám svých smyslů.

Šašek. Dejte si pozor na řeč: pop je tady: –,Malvolio,
Malvolio, nebo ti rozum navrát! dělej bys usnul, a nech
toho daremného blabolení!“

Malvolio. Pane Topase...

Šašek. „Už s ním ani slova, *milý brachu!*“ – Kdo že? *já* pane?
já jistě ne, pane. Provoď vás Pán Bůh, milý pane Topase! –
„Ano, staň se!“ – Učiním tak, pane, učiním.

Malvolio. Šašku, šašku! já řku, šašku!

Šašek. Jen se upokojte, pane! Co to, pane, mluvíte? Jsem pak
plísňen, že s vámi rozprávím.

Malvolio. Milý šašku, opatř mi světla a papíru: pravím ti, že
mám tak dobře smysly pohromadě, jako kdo v Illyrii.

Šašek. Dobo zlatá! kéž byste měl, pane!

Malvolio. Ruku bych na to dal, že mám. Milý šašku, trochu
ingoustu, papíru a světla, a dones, co napíšu, mé slečince:
máš za to dostat víc, než kdy donešení psaní vyneslo.

Šašek. Opatřím vám to. Ale řekněte mi opravdu, nejste
skutečně blázen? či se jen tak děláte?

Malvolio. Věř mi, že nejsem: mluvím ti pravdu.

Šašek. Ne, já bláznu nikdy nevěřím, dokud nevidím jeho
mozek. Půjdu vám pro světlo, i pro papír a ingoust.

Malvolio. Šašku, odsloužím se ti za to co nejlip: už, prosím tě,
jdi!

Šašek (*zpívá*). Přijdu pane hned,

spěšně jako v let,
bych se vrátil rychlý host;
mžikem přijdu v čas,
bych vám přispěl zas,
jak ta stará „Nepravost“.⁽⁵¹⁾
Dýkou dřevěnou
zlost si pouští svou,
„Aha!“ k čertu přistěli;
„Floutku blázne spěj,
drápy uřezej,
s Bohem, brklý příteli!“
Odejde.

Výjev třetí.

Oliviina zahrada.

Vstoupí Sebastian.

Sebastian. To vzduch ten jest, ten slavný slunce lesk;
tu perlu dala mi: ji cítím, vidím!
a byť mne kouzla vazbou jímá div,
přec nejsem šílen. Kde Antonio
as jest? Já „u slona“ ho nenašel,
ač tam již byl, kde shledal jsem tu zvěst,
že zchodil město, by mne vyhledal.
Co zlatem by mi radou prospěl teď;
neb ač má hádku se smyslem duch můj,
že snad to omyl jest, ne šílenost:
jde skutečný přec blaha mého proud
tak nad příklad a pojem všeliký,
že skoro bych svým očím nevěřil,
a přel se s rozumem, jenž přemlouvá
vše věřit, *jen* ne, že jsem šílený; –
či slečna šílená: to kdyby bylo,
dům nevedla by, sluhům nekázala
brát a zpět dávat zprávy v řízení
tak jemným, moudrým, pevným způsobem,
jak činiti ji vidím. Někjaký
v tom jistě omyl. Leč tu slečna jde.

Vstoupí Olivie a Kněz.

Olivie. Neviňte spěch můj. Ctná-li mysl vaše,
již se mnou i s tím mužem svčencem
zde pojdte do kaple, a před ním tam
i pod posvátným tímto klenutím
mně zaslíbte svou věrnost úplnou;
by duše starostlivě řevnivá
v svém žila míru. On to zatají,
než bude vhodné vám, to zvěstovat,
kdež nato chceme slavnost konati
dle rodu mého. Co vy k tomu díte?

Sebastian. Ó půjdu s ním i s vámi v tento chrám,
a věrnost přísahav, ji zachovám.

Olivie. Ó veď nás, otče! Kéž nám nebe svítí,
by na ten výkon stlalo blaha kvítí!
Odejdou.

Jednání páté.

Výjev první.

Střída před domem u Olivie.

Vstoupí Šašek a Fabian.

Fabian. Nu, máš-li mne rád, ukaž mi jeho psaní.

Šašek. Milý Fabiánku, udělej mi za to něco jiného kvůli.

Fabian. Cokoliv.

Šašek. Nechtěj, abych ti to psaní ukázal.

Fabian. To je jako když mi kdo daruje psa, a na oplátku chce
mého psa zpátky.

Vstoupí Vévoda, Viola a družina.

Vévoda. Jste vy, hoši, od slečny Olivie?

Šašek. Ano, pane; jsme zbytek jejího nábytku.

Vévoda. Tebe znám dobře: jak se máš, milý brachu?

Šašek. Abych pravdu řekl, pane, líp když mám nepřátele, hůř

když mám přátele.

Vévoda. Právě na opak; líp když máš přátele.

Šašek. Nikoliv, pane; hůř.

Vévoda. Jak to možná?

Šašek. Inu pane, tito mne vychvalují a dělají ze mne osla; leč moji nepřátelé mi zrovna řeknou, že jsem osel: takže od svých nepřátel, pane, mám užitek v poznání sebe samého, kdežto od svých přátel jsem šálen; nuže, jsou-li závěrky jako hubičky,⁵²⁾ pak čtyřikrát „ne“ dělá vám dvakrát „ano“: tedy hůř když mám přátele, a líp když mám nepřátele.

Vévoda. Aj výborně.

Šašek. Pane, opravdu ne; třeba se vám ráčí býti jeden z mých přátel.

Vévoda. Pro mne se ti nemá vésti hůř: tu máš zlaták.

Šašek. Kdyby se tím nehrálo na dvojí barvu, pane, mohl byste k němu přidat druhý.

Vévoda. Ó špatnou mi dáváš radu!

Šašek. Strčte svou zbožnou „milost“, pane, do kapsy, pro tentokrát; a kažte, aby vaše tělo a krev jí poslušny byly.

Vévoda. Tedy se ještě jednou prohřeším a zahraju na dvojí barvu: tu máš druhý.

Šašek. „Primo, secundo, tertio“ je dobrá vyhraná; a staré přísloví praví: „*Do třetice* všeho dobrého“; *triplex* je dobrý takt, pane, až se to při něm *třepá*; také by vám to, pane, mohly na mysl vložit zvony u sv. Beneše – „jeden, dva, tři“.

Vévoda. Na tenkrát víc na mně peněz nevyšaskujete; dáte-li své slečně vědět, že jsem zde, abych s ní promluvil, a přivedete-li ji sem, mohlo by to mou štědrost na novo probudit.

Šašek. Nu pohejčkejte, pane, svou štědrost, než se vrátím. Už jdu, pane; ale prosím nemyslete si, že, když rád беру, to hříšné lakomství jest; leč, jak pravíte, pane, dejte své štědrosti podřimnout, však já ji hned zas probudím.

Viola. Zde pane muž, jenž byl má ochrana.

Vstoupí Antonio a právní sluhové.

Vévoda. Tu jeho tvář mám dobře v paměti; leč posléz viděl jsem ji zkálenou, jak Vulkán černou, války čmouděním. Byl kapitánem drobné lodice, nepevné stavbou, skrovné nákladem: s ní tak se člunu zhoubně přichytil, jenž nejlepší byl loďstva našeho, že sám i závistí a ztráty hlas mu čest i chválu hlásal. – Leč co jest?

1. Právní sluha. Orsino! ten zde jest Antonio: on „Fenixe“ vám vzal (i s nákladem, kterýž byl z Kandie), a on to jest, jenž na okraj pak „Tigra“ doskočil, kde mladý strýc váš Titus nohu ztratil. Zde v našich ulicích, nic nedbaje ni studu ani řádu, v osobním byl pohádání od nás postižen.

Viola. Bylť ke mně laskav, pane: pro mne tasil; však posléz divné ke mně řeči měl, že nevím, *co* to, leda zmatenost.

Vévoda. Piráte pověstný, jenž na moři jsi lupič, jaká smělost šilená tě přivedla *těm* v libovolnou moc, z nichž během drahobolným, krvavým jsi nepřátele sobě učinil?

Antonio. Orsino, čacký kníže, dovoltež, bych jména sklátil, mně zde dávaná: nebylť Antonio kdy lupič, pirát, ač, vyznám, za důvodnou příčinou Orsínův spůrce. Kouzlo mne se táhlo: já nevděčného toho chlapce zde, vám po boku, z úst litých, zpěněných divého moře spasil, kdežto byl

již rozbitinou prostou naděje.

Já život jemu vrátil, nadto jsem dal lásku bez výmínky, výhrady, vším jemu oddán: k jeho prospěchu, jen z lásky k němu jsem se odevzdal i odpůřícího města nástrahám, a bránil jsem jej, když byl napadnut; leč jak mne zatkli, jeho chytrý klam (v mém púhonu díl míti nechtěje) jej učil, v tvář mi upřít, že mne zná: hned na dvacet let se mi odcizil jen jako mžiknutím, a měšec můj mi upírá, ježž jemu k potřebám jsem svěřil sotva před půl-hodinou.

Viola. Jak možná jest?

Vévoda. Kdy do města jsem přišel?

Antonio. Dnes, kníže; předtím po tři měsíce (v ten čas ni chvilku neodloučení) jsme ve dne v noci byli pospolu.

Vstoupí Olivie a družina.

Vévoda. Zde hraběnka: Ó *nebe* na zemi! – Ty brachu?... brachu, mluvíš pomaten: tři měsíce mi slouží tento hoch; víc o tom později. – Odvedte jej!

Olivie. Co chce můj kníže (vyjímajíc *to*, ježž nelze dáti), by Olivie se jemu zavděčila službami? – Slib svůj mi nedržíš, Cesario!

Viola. Jak, slečno?

Vévoda. Spanilá Olivie...

Olivie. Co to, Cesario? – Ó čacký kníže! –

Viola. Pán žádá mluvit, musím promlčet.

Olivie. Když, pane, *ze staré* to písně zas, *tak* syto jest tím plné ucho mé, jak na hudbu as hukot.

Vévoda. Vždy tak krutá?

Olivie. Jen vždy tak stálá, kníže.

Vévoda. V převrácenosti? Slečno nevlídná, před nížto na oltářích neblahých i nevděčných má duše vydechla ty svrchovaně věrné oběti, ježž pobožnost kdy vzdala! Co mám činit?

Olivie. Co kníže ráčí, že by slušelo.

Vévoda. Proč neměl bych – leč k tomu srdce maje – jak Egyptský ten lupič před smrtí,⁵³⁾ co kochám, vraždit?... divá žárlivost, jež druhdy šlechetnosti příchut' má. – Však slyšte takto: Ješto odvrháte mou věrnost, prosta slušných ohledů, a že ten nástroj částkou znám, jenž tlačí mne z příslušného místa v přízni vaší: co ukrutnice, prsa z mramoru, dál potvrjte; však ten kochan váš, ježž milujete, jak mi známo jest, jenž, nebi přísahám, mi předrahy, vám z oka krutého buď vytržen, kde, pánu v příkoř, sedí s korunou. – Pojd', hochu; v úklad dospělý smysl můj: mé lásky beránek buď oběť katana, bych v holubici ztýral srdce havrana.

Odcházeje.

Viola. A já, by útěchy vám vzešel den, v smrt tisíceroú jít jsem připraven.

Odcházejíc za ním.

Olivie. Kam jde Cesario?

Viola. Ó za ním jdu, ježž kochám nad život a oka cenu, víc, než kdy milovati budu ženu! Nedím-li pravdy, svědek v nebes bytu

mne tresci, že jsem zkálel lásky citů!

Olivie. Ó běda mně! jak oklamána jsem!

Viola. A kdo vás klame? kdo vám křivdí v čem?

Olivie. Tak *rychle* paměť hyne v smyslu tvém?
Nuž jděte pro kněze!
Odejde jeden z družiny.

Vévoda (*k Viole*). Pojď, hochu můj.

Olivie. Aj, kam? – Cesario, můj choti, stůj!

Vévoda. Váš choť?

Olivie. Můj choť: zda zapře na svou čest?

Vévoda. Ty její manžel?

Viola. Kníže, mýlka jest!

Olivie. Ach, pouze poddanosti bázlivost
ti velí rdousit, co ti náleží!
Ber štěstí bez bázně, Cesario;
buď *tím*, kým sebe znáš: pak dospěješ
té velikosti, již se strachuješ. –
Ó vítej, otče!
Vrátí se onen z družiny s Knězem.

Zde, otče, jménem ctného úřadu
tě žádám zjevití (ač onehdá
jsme umínili chovat ve skrytu,
co nyní odhaluje náhoda
před dospěním), co víš, že minule
se dalo mezi mnou a hochem tím?

Kněz. Uzavřen svazek lásky na věky,
upevněn vzájem rukou vložení,
pak políbením svatým osvědčen,⁵⁴⁾
i stvrzen vystřídáním prstenů;
já všechnu smlouvy této přísluhu
svým svědectvím a řádem spečetil:
od chvíle té, dle řeči hodinek,
jsem blíž hrobu jen dvě hodiny.

Vévoda (*k Viole*). Ó mládě pokrytně! co budeš pak,
až čas ti vseje na krov šediny?
Či nevzroste tak v rychlosti tvá lest,
že vlastním klopytem tě srazí trest?
Jdi s Bohem, měj si ji; však chod' jen tam,
kde s tebou *já* se více nepotkám!

Viola. Jáť, pane, přísahám...

Olivie. Nech přísahání!
Buď *trochu* věrný, při všem obávání!
Vstoupí Pan Ondřej Šklebílek s potlučenou hlavou.

Pan Ondřej Šklebílek. Pro živé rány, honem felčara! a
jednoho hned pošlete panu Tobiáší!

Olivie. Co se stalo?

Pan Ondřej Šklebílek. Celou hlavu mi potlouk', a panu
Tobiáší také krvavou lebku vlepil. Pro živé rány, pomozte!
Dal bych za to do půltisíce zlatých, kdybych už byl doma.

Olivie. Kdo to učinil, pane Ondřeji?

Pan Ondřej Šklebílek. Panoš od hraběte, jistý Cesario: měli
jsme ho za bázlivce; on ale zrovna vtělený d'ábel.

Vévoda. Můj panoš, Cesario?

Pan Ondřej Šklebílek. Pro živou spásu! tu je. – Vy jste mi
roztlouk' hlavu pro nic a za nic! a co jsem udělal já, k tomu
mne naved' pan Tobiáš.

Viola. Nač mi to díte? já vás neranil:
vy bez příčin jste na mne tasil meč;
leč udobřil jsem vás a neranil.

Pan Ondřej Šklebílek. Je-li krvavá lebka rána, ranil jste mne:
tuším že nemáte dost na krvavé lebce.
Vstoupí Pan Tobiáš Říhal podnapilý, veden od Šaška.
Tu pan Tobiáš sem vrávorá; uslyšíte víc: jen kdyby nebyl
opilý, byl by vás jináč polehtal, než jak učinil.

Vévoda. Nuž milý zemane! nu jak je vám?

Pan Tobiáš Říhal. To je všecko jedno: on mi dal ránu, a na
tom dost. – Ty slivko! viděl's felčara Ryška, slivko?

Šašek. Ó ten je na mol, pane Tobiáší, víc než hodinu: jeho oči
zapadly v osm hodin ráno.

Pan Tobiáš Říhal. Zato je ničema, tu má skočnou přes míru
a tu je loudal.⁵⁵⁾ Protiví se mi takový ochlastaný ničema.

Olivie. Odveďte jej! Kdo je tak posekal?

Pan Ondřej Šklebílek. Já vám pomůže, pane Tobiáší: budou
nás pospolu obvazovat.

Pan Tobiáš Říhal. Vy mi pomáháte? – ta oslovská palice a
punčocha! ten chlap, vyzábly chlap a trumbera!

Olivie. Ved'te jej na lože! ošetřte ránu!
Odejdou Šašek, Pan Tobiáš a Pan Ondřej.

Vstoupí Sebastian.

Sebastian. Jsem teskliv, slečno, že jsem poranil
vám strýce; byť i bratr krve mé,
mne k tomu hnaly rozum, obrana.
Váš pohled na mne přepodivný jest:
tím poznávám, že jsem vás urazil.
Odpusťte, předrahá, již pro ten slib,
jež před nadávnm jsme si činili.

Vévoda. Tvář jedna, hlas i šat – v dvou osobách:
toť pravý zraku klam, jenž jest a není.⁵⁶⁾

Sebastian. Antonio, drahý Antonio!
jak trápile mne chvilé, trýznily,
co jsem tě ztratil!

Antonio. Vy Sebastian?

Sebastian. Zda pochybuješ, můj Antonio?

Antonio. Jak jste se rozdělil? – Když jablko
se na dvě poltí, není dvojčí víc,
než tito dva zde. Kdo Sebastian?

Olivie. To přepodivno!

Sebastian. Jsem *já* to tam? Já nikdy neměl *bratra*;
též božské nemám povahy, bych byl
i zde i jinde. Měl jsem sestru jen:
tu slepé vlny valem shtily. –
(*K Viole*) Jak, pro vše milé, jste mi příbuzen?
a který kraj i rod a název váš?

Viola. Jsem z Messaliny: byl Sebastian
můj otec; bratr, též Sebastian,
tak chodil oblečen, až utonul.
Možná-li duchu, vstoupit v tělo, šat,
tož přicházíte nás zde polekat.

Sebastian. Jsem ovšem duch, však posud obhalen
tím hmotným rozměrnosti oblekem,
jenž na podíl mi z lůna matky mé.
Kdybyste při všem druhém *dívkou* byl,
v tvář vaši slzy roně, řekl bych:
Violo utonulá, třikrát vítej!

Viola. Můj otec na čele měl znamení,...

Sebastian. A tak i můj.

Viola. V den skonak ten, když od narození
Viola třinácte let čítala.

Sebastian. Ó v duši mé ta paměť živa jest:
on v skutku smrtelný běh skončil v den,
kde třinácte let bylo sestře mé.

Viola. Nebrání-li nám v blahu více nic,
než kroj ten *mužský*, jež jsem přijala,
ó neobjíměj mne, než úplně
se spojí místa, času, shody běh,
že jsem Viola. Bych to stvrdila,
vás k lodi správci v městě dovedu,
kde jsou mé dívčí šaty: chráněna⁵⁷⁾
jsouc vlídně od něho, jsem k hraběti
zde šlechtnému v službu vstoupila.
A s čím jsem napotom se potkala,
to se slečnou tou bylo, s pánem tím.

Sebastian (*k Olivii*). Tím, slečno, přihodil se omyl váš;
však příroda v tom tíhla sklonem svým:
vy s dívkou chtěla jste se snoubiti;
v tom nezklamala jste se, jak jsem živ!
neb snoubenec váš dívka jest i muž.

Vévoda. Ó neděste se; šlechtné on krve! –⁵⁸⁾

Když právě vše, jak v zrcadle se zdá,
mám já též přeblahé té trosky díl.
(*K Viole*) Ty hochu, říkával's mi tisíckrát,
že dívku nemiloval bys, jak *mne*.

Viola. Ty řeči novou stvrdím přísahou,
a tu tak věrně v duši zachovám,
jak nebes oblouk chová oheň ten,
jenž dělí den a noc.

Vévoda. Svou dej mi ruku;
kéž vidím v ženském již tě obleku!

Viola. Ten lodník, jenž mne na břeh uvedl,
mé ženské šaty má: on, žalován,
je zatknut na žádost Malvolia,
jenž správce ze slečniny družiny.

Olivie. Ať puštěn! – Jděte pro Malvolia. –
Ach, teď se pamatují: pravili,
že smyslů pozbyl muž ten ubohý.
Mé zhoubné blouznění již úplně
mi pudí z paměti, že blouzní též.

Vrátí se Šašek maje psaní.

Jak jest mu, brachu?

Šašek. Na mou věru, slečinko, on drží Belzebuba od sebe
oháňkou, jako komu možná v jeho stavu. Napsal vám tady
dopis: měl jsem vám jej dát již dneska ráno; ale epištoly
pomatených nejsou evangelia, proto nesejde mnoho na tom,
kdy se odevzdají.

Olivie. Otevř ho a přečti!

Šašek. Tedy hleďte slušně povznést mysli své, když blázen
mluviti bude k šileným: –

Čte.

„Při sám Bůh, slečinko“ ...

Olivie. Jak? jsi pomatený?

Šašek. Ne slečno, čtu jenom pomatenost: chce-li to Vaše
Milost mít, jak to býti má, musíte mi připustit podle toho
hlas.

Olivie. Jen, prosím tě, čti nějak s rozumem.

Šašek. Tak činím, panenke; nebo *s jeho* rozumem to číst, je
jako zrovna tak to číst; rozvažte tedy, princezno, a popřejte
sluchu!

Olivie (*k Fabianu*). Čtete vy to, brachu!

Fabian (*čte*). „Při sám Bůh, slečinko, vy mi ubližujete: i ať to
ví svět! Třeba jste mne strčila do tmy a mne dala ožralému
svému strýci v moc, mám přece své smysly tak dobře
pohromadě jako Vaše Milost. Mám vaše vlastní psaní, které
mne vybízelo tak se tvářit: nemám pochybnosti, že ono mne
velice ospravedlní a vás velice zahanbí. Myslete si o mně,
co se vám ráčí. Pouštím svou uctivost poněkud mimo sebe a
mluvím podle své urážky. Za pomateného považovaný
Malvolio.“

Olivie. To psal on?

Šašek. Ano, slečno.

Vévoda. V tom přec tak zmatenost se nejeví.

Olivie. Ať, Fabiane, puštěn: přiveď jej.

Odejde Fabian.

Když libo, kníže, s věci rozvahou,
tak za setru mne klást, jak za svou choť,
ať, ráčí-li se, věnčen svazek náš
v týž den, zde v domě mém, svým hoštěním.

Vévoda. Jsem, slečno, volný, přijmout návrh váš.

(*K Viole*) Váš pán vás propouští; a za vši službu,
tak příkrou k vaší dívčí povaze,
tak nízkou pro váš útlý, něžný mrav,
i že tak dlouho „pánem“ jste mne zvala:
zde ruka! od té doby máte být
již pána svého *paní!*

Olivie. Sestra – též!

Vrátí se Fabian s Malvoliem.

Vévoda. To onen šileneček?

Olivie. Tak, kníže, jest. –

Nu jakž, Malvolio?

Malvolio. Vy, slečno, jste
mi učinila křivdu, patrnou
tu křivdu!

Olivie. *Já,* Malvolio? toť ne!

Malvolio. *Vy* slečno! Prosím, čtete psaní to:
však nezapřete vy v tom ruku svou.

Aj pište jinak, možno-li vám jest,
ať tahem, slohem; aneb řekněte,
že vaše není pečet, koncept váš:
to nelze vám. Nuž tedy znejte se,
a na svou čest a skromnost řekněte,
nač dala jste mi zřejmý přízně zjev,
bych přišel s úsměchem, a podvazky
své přes kříž, maje žluté punčochy,
bych k panu Tobiášovi a též
k té nižší čeledi byl škaredý?
A když jsem, doufaje, se podvolil,
proč svolila jste, že jsem zavřen byl
a držen ve tmě, popem navštíven,
co zbláznělec a hlupák největší,
s nímž kdy se líčil šprým? proč, řekněte!

Olivie. Malvolio! ach to já nepsala,
ač, vyznám, písmo skoro jako mé;
ba zřejmě: jest to Mariina ruka.
Již pamatují: nejdřív pravila,
že šílen jsi; pak's přišel v úsměchu
a v podobě, jak napřed kladena
zde v tomto psaní. Jen se upokoj:
zlé šibalství se s tebou tropilo;
až původcům však přijdem na stopu,
máš spolu žalobce i soudce být
v své věci.

Fabian. Přejte, Milost-slečno, slovu!
Necht' žádným svárem, žádnou půtkou dál
se doby shoda neškvrní, jež budí
můj obdiv. Doufaje tak, úplně
se příznám, já i Tobiáš ten žert
jsme nastrojili na Malvolia;
mrav jeho zporný, hrubý popudil
nás na něj. Marie list napsala,
jakž na to mocně tlačil Tobiáš,
jenž na odměnu se s ní oženil.
Co šprýmem šibalským se stalo dál,
spíš pudí k smíchu nežli k pomstění,
když urážky, jak slušno, vázeny,
jež na obou se stranách činily.

Olivie. Ó bláhový! jak tebe škádlili!

Šašek. Inu, „jedni jsou vznešení rodem, jiní mají vznešenost
příčiněním, a na jiné se vznešenost hází.“ Já byl, brachu,
také jeden v té komedii, jistý pan Topas, brachu: leč to
všecko jedno. – „Živá pravda, šašku, já neblázním!“ – Ale
víte se pamatovat? „Jak se, Milost-slečno, můžete smát tak
vysmahlému chlapu? Když vy se nesmějete, je jakoby mu
jazyk zaťal.“ A tak se na kolečku času rozdávají oplátky.

Malvolio. Však já, vy sprež, vám všechno oplatím!

Odejde.

Olivie. Vy jste jej přec jen příliš týrali.

Vévoda. Již za ním! pohněte ho k smíření;

však o lodníku zprávy nepodal:
až *to* pak zvíme, a kdy zlatý čas
nám vzejde,⁵⁹⁾ svazek duší sobě drahých
buď slaven. – Zatím, sestro milá, budem
zde hosté! – Pojd'te již, „Cesario“:
tím, dokavad jste mužský, máte být,
však v jiných šatech Orsinovou *paní*
a *krádkou,* již se „láska v lesku“ klaní!

Odejdou.

Šašek (*zpívá*). Když maličký jsem hošík byl,

hoj vítr a déšť, la la,
 co jsem tu šprýmů natropil;
 když prší, z deště se mokro dělá.
 Jak jsem se ale velkým stal,
 hoj vítr a déšť, la la,
 pytláku každý zamykal;
 když prší, z deště se mokro dělá.
 A jak jsem, běda! ženu měl,
 hoj vítr a déšť, la la,
 aj z hýření mi strojen žel;
 když prší, z deště se mokro dělá.
 Když jsem pak šel si polehnout,
 hoj vítr a déšť, la la,
 zde při opici hlavou hnout;
 když prší, z deště se mokro dělá.
 Již hezkou chvíli stojí svět,
 hoj vítr a déšť, la la,
 když po hře kyne přízně květ,
 v den každý práce se ráda dělá!

Připomenutí.

V příčině pramene, z kterého Shakespeare částku látky ku své, jako vůbec má přízev, „líbezná“ veselohře „Večer tříkrálový“ čerpal, několika spisův dotknouti sluší, jež více méně vykazují k oné veselohře podobnost. Když 2. února 1602 (dle starého letopočtu 1601) ta hra na divadle dávana byla, právník John Manningham, jenž při provozování byl, k tomu ve svém mezi Harleyskými rukopisy se nacházejícím denníku poznamenal, kterak mu nápadna jest podobnost hry nejen se Shakesp. *Comedy of errors*, nébrž s Plautovou veselohrou „Menaechmi“ a s jedním divadelním kusem italským, nazvaným *Gl' Inganni* čili „Omylové“; (podobnosti této s Plautovými Menaechmi, ba prý i s jeho *Amphytrionem*, domýšlejí se i Longbaine ve svém „Account of the Dramatic poets and their writings“, jakož i skladatel pojednání „Companion to the Play-house“). Vedle oné staré veselohry italské „Gl' Inganni“, jež 1547 byla provozována a 1562 tiskem vyšla,¹⁾ známa jest i jiná hra podobná a stejného téměř názvu *Gl' Ingannati* čili „Omylenci“ („*commedia degli Academici intronati di Siena*“); a však druhá ta hra nic více není, leč pouhá změna španělské hry „*Engaños*“, kterou složil básník Lope de Rueda, věrněji spracovav předmět z Bandellovy novelly *Dvojčata* vzatý. Nad to ve sbírce anglické „*Rich his Farewell to the military profession*“ (kterouž Barnaby Rich 1581–1583 vydal) nachází se číslem druhým povídka „*Apollonius a Silla*“, kde osnova stejného jest děje; porovnáním se jeví, že Rich tu povídku vzal nepochybně ze sbírky „*Histoires tragiques, extraictes des Oeuvres Italiennes de Bandel, et mises en langue française, les six premières par Pierre Boisteau, les douze suivantes par François de Belleforest 1560*“, kterou, jak z nápisu viděti, Francouzové Boisteau a Belleforest učinili opět z italského novellisty Bandella. Ješto na první pohled se

prokazuje, že Plautovi dle řeckých vzorů zpracování „Menaechmi“ (dva bratři stejného toho jména a zcela sobě podobní) Shakespearovi nepodali látky k té jeho veselohře, nébrž k jeho „*Comedy of errors*“ (Komédie omylů), a ješto dále ani dvě svrchu jmenované staré hry italské nemají do sebe podobnosti, kteréž by nebyly patrnější v Richově povídce: musí se za to míti, že ke hře „Večer tříkrálový“ poskytl předmětu vlastně *Bandello*²⁾ svrchu jmenovanou novellou *Dvojčata*, jejížto děj Shakesp. nepochybně z Richovy sbírky „*Farewell*“ poznal (neboť že básníkovi ta kniha Richova známa byla, též novější její vydavatel ve spisech „Shakespeare'ské Společnosti“ a po něm jiní zastávají). Ostatně porovnání osnovy novelly Bandellovy věc nad všechnu pochybnost vyvyšuje.³⁾ Někteří nacházeti chtěli pramen Shakespearovy veselohry také v páté ekloze, kterouž Barnaby Googe složiv s druhými svými básněmi r. 1563 vydal, a v nížto se shledává poněkud podobný poměr s panoškem rytířovým; a však srovnalost příliš daleká i příliš povrchní jest, jen všeobecnými nástinými zde onde se shodujíc. – Porovnání s Bandellem však nicméně v tu chvíli znamenati dává, jak obratně genius Shakesp. z holé látky dovedl utvořiti obraz umělecký, tak že Gervinus velmi místně podotýká, že poměr veselohry ke všem pramenům naprosto lze mimo sebe pouštěti. Komický její oddíl jest docela vynález Shakesp.; poměry lásky v oněch novellách a kusech takovou do sebe mají mělkost a nudnost, namnoze opětného vypravování ani nepřipouštějice, a vesměs s takovou k víře nepodobností spracovány jsou, že toliko povrch zápletky mohl básníkovi pobídkou býti. Shakesp. dodává ději větší rozsáhlosti; on jej zručně spojuje s příběhy Ondřeje a Tobiáše; zavíjení a živost napořád se postupem výší: až zajímavý konečný rozvoj vyzískán. Dle toho všeho zvláštní jest úkaz, kterak někteří tomuž dramatickému dílu mohli utrhovati, jakož u př. paní Lenoxová, přednost davši Bandellovi před Shakespearem; – aneb jakož při „*Shakespeare's Dramatische Werke, übersetzt von Schlegel und Eschenburg; Wien 1812*“ I. str. 265 nacházeti lze úsudek, že „u Bandella okolnosti a pohnutky děje skutečně lepší, spojitější a přirozenější se býti podobají“, že prý se Olivia Shakespearovi *trochu lépe* povedla než Viola („*Olivia's Charakter liesse sich weit eher – als jener Viola's – vertheidigen; es fehlt ihm nicht an Konsistenz*“) atd.! Jak tomu naopak soudí na př. Ulrici ve svém „*Uiber Shakespeare's dramatische Kunst; Halle 1839*“ a j.! – – Někteří vykladatelé, jako Tyrwhitt, Chalmer, Drake a j. měli domněni, že ta veselohra jest nejposlednější z děl Shakesp., ješto prý čas jejího sepsání

padá mezi rok 1613 a 1614 (Malone 1607). Opíráno domnění o to, že v jedn. II. výstupu 5. narážka na ty tisíce vztahuje se k výročnímu z Persie platu, jehož sir Rob. Shirley okolo r. 1611 v Londýně požíval; dále za důvod se bralo, že v jedn. III. výst. 1. šašek na mysli má drama „Troilus a Kressida“, jež, od Deckra, teprv 1607 vyšlo. A však podobná poznamenání časová do textu již dříve sepsaného dodána býti mohla později od básníka; pak bylo Deckrovo dráma již 1599 provozováno: aniž patrno, proč by teprva z něho byl Shakesp. musel ono šaškovo připodobnění bráti. Nadto dokázán opak dějepisným údajem i obsahem hry samé. Neboť, jak Hunter, Collier a j. připomínají, svrchu již jmenovaný současného právníka Manninghama denník podotýká, že „Večer tříkr.“ již r. 1602 provozován byl v „Middle Temple“ v Londýně; ba Collier tuší, že hra asi již předtím v starém kláštře „Blackfriars“ poprvé na divadle se objevila.⁴⁾ Že však „Večer tříkr.“ nebyl sepsán před r. 1598, dovozuje se tím, že Francis Meres ve své „Palladis Tamia 1598“ o něm při výčtu Shakesp. dramát ještě se nezmiňuje. Méně na váhu padá, co připomenul Steevens a j., že totiž Ben Jonson na jednom místě ve své veselohře „Every man out of his humour 3,6“, na konec r. 1599 provozované, uštěpačnou narážku na tu Shakesp. hru činí; neboť domnění narážky příliš hledané jest. Viděti tedy, že hra asi okolo r. 1599-1601 složena jest u prostřed básnickovy dráhy, jako v Časop. česk. Musea 1852, II. str. 154 naznačeno.⁵⁾ Nasvědčují tomu i vnitřní důvody: zacházení s jazykem a veršem, způsob a držení celku, že jména onen názor života, kterýž ani jinochu ani přespělému, k stáří se klonícímu muži nebývá vlastním, nébrž „nejlepším, nejstatnějším létům“, v kterých se bohatě nadaný duch zmocnil výše životné. Ano za ne poslední důvod považována býti může i příbuznost, kterou naše veselohra se hrou „As you like it“ (Jak se vám líbí), 1600 psanou, jeví. Tištěn byl „Večer tříkr.“ ovšem teprva r. 1623 ve foliovém vydání. – První nadpis „Večer tříkrálový“, *Twelfth-Night*, obdržela hra odtud, že od básníka ustanovena byla ku provozování v onen večer, kterým se činí vchod k masopustným veselostem. *Twelfth-Night* znamená vlastně tolik co „dvanáctá noc“ čili „dvanáctý večer“, což, počítajíc od vánoc, jest večer před „Třemi králi“. Těchto dvanácte dnův dle národních podání v starodávnu považováno bývalo za dobu, v které zvláště zvýšeným zápasem panovala říše duchův. Po uplynutí těch dnův nastala pak jindy v Anglicku, jako posud tamž i jinde,⁶⁾ všeobecná veselost žertovnými hrami v rodinách i provozováním na divadlech; a k tomuť se ovšem hodila hra, v které se život lidský sám jakož veselý večer

žertovně kratochvíle na odív staví, a kde vymezeno ono škrobené pokrytské mudráctví, které, žertu nepochopujíc a sněsti ho nedovedouc, zapomíná, že také obveselení činí života stránku. Znamenatť tedy první název tolik co „Veselohra pro zábavu na večer přede dnem sv. Tří králův.“ (Česká forma „tříkrálový“ odůvodněna obdobou u př. „voda tříkrálová“ a p. v obecné mluvě.) Druhý název „Cokoli chcete“, *What you will*, odvozují někteří odtud, že se ta slova několikrát v kuse pronášejí; Benda od Violy přestrojené (jakoby řekla: „Učiňte si ze mne cokoli chcete; nejsem, co jsem“ 3,1); Rapp jej tak vykládá, že Shakespeare otázan, jak mají hotový právě kus nazvati při provozování, asi odpověděl: „Volte za název „Večer tříkrálový“ aneb cokoli chcete“, ješto nadpisy her nevztahují se vždy k obsahu, nébrž často k zevní příčině. Kromě toho k objasnění názvu uvedeno bud, co Pražský „Večerní List“ 1850 č. 177 u příležitosti provozování hry na Pražském českém divadle pronesl: „Jaká neodolatelná půvabnost komická leží v tomto Shakesp. kuse! jak vábný má dojem na jeho zasvěcence! Může-li býti rozkošnější komické postavy nad Malvolia, jenž svou nadutou obmezeností i při nejvšednější zpomínce musí v nás zbuditi mimovolný úsměch?! Jaká to výtečná burleska ten zbabělý ohyzdný starý námluvčí zeman Šklebílek, a jaká při vši své zhýralosti nikoliv odporná jovialnost strýce Oliviina! Jaká to panenská cudnost a přece odhodlanost v horoucí lásce spanilé Violy! A nad tím celkem ten satyrický šašek, jenž vše bičuje a jako soud moudrosti se tu vznáší nad city a vášněmi lidskými! Zkrátka, v každé osobě leží ztělesněná stránka lidského života, tak že tu nalezne každý, *cokoli chce*.“ – Připomenouti ještě lze, že 6. srpna 1607 byla v knihkupeckých kotcích (Stationer's Hall) do seznamu vnešena jedna veselohra s názvem „What you will“; a však již Steevens praví, že to byla hra dokonce jiná, kterou složil Steevens praví, že to byla hra dokonce iná, kterou složil Marston. (Srov. Shakesp. vydání Lond. 1812: Samuel Maunday.) – V českém divadle Pražském byl „Večer tříkr.“ provozován poprvé dne 3. listop. r. 1850 (dle scenického uspořádání pro Vídeňské dvorní divadlo). Srov. Praž. Nov. 1850 v listop.; pak 1853 č. 240; dále 1858 č. 77 a 88; Union 1850 č. 512 a Lumír 1853 č. 40-42.

¹⁾ „Biblioteca Italiana o sia Notizia de libri rari; Venezia, Milano 1741“ uvádí str. 132 takto: Gl'Inganni, commedia di Nicoló Secchi; in Firenze presso i Giunti 1562, „v 8.

²⁾ Jako k „Rom. a Jul.“, „Two gentlemen“ a „Much ado“.

- 3) Srov. „Novelle del Bandello“ (II, 36), Milánské vydání 1560, v Praž. universit. knihovně IX. J. 279; na titulním listě jmenován kardinál Serbellone, jemuž vydání věnováno.
- 4) J. Payne Collier: *The History of English dramatic Poetry to the time of Shakespeare*. 3 Vol. London 1831; I, 327.
- 5) Gervinus udává dobu sepsání okolo 1600-1601.
- 6) Viz N. Drake: *Shakespeare and his times*. Lond. 1817. I. 127; „Bájeslovný kalendář“, vydal J.J. Hanuš 1860 str. 17.20.49.64. a „Illust. geogr. Bilder aus Oester. von Wenzig etc.“ II. 65.
- Poznamenání.
- Str.1.¹⁾ „Větrník“ dle čtení *south*, jak je navrhl již Pope, k tomu místu zajisté lépe se hodí, než *sound* „zvuk“, třeba toto i Delius zastával.
- Str.2.²⁾ Narážka na báji o Aktaeonovi, jenž uviděl Dianu v úplné vlnadnosti, od ní v jelena proměněn a od vlastních psův roztrhán. Srov. „Veselé ženy Windsorské“ 2,1. Hříčku se *srdcem* co *jelen* honěným má Shak. též v „Jul. Caes.“ 3,1 a v „As you like it“ 3,2.
- Str.2.³⁾ Játra, mozek, srdce považovaly se za sídlo vášni, soudnosti a citův. Srov. „Ant. a Kleop.“ 1,2: „Toť bych si raději játra pitím hřála.“ – Dále „plnost“ přeloženo dle Capellova a Knightova čtení *perfection* v singuláru: že totiž vyplněním těch trůnův jediným (Milkem) Olivie nabude teprva sladké úplnosti či dokonalosti.
- Str. 4.⁴⁾ Narážka na trest oslepení pro výzradu čeho z haremu.
- Str.6.⁵⁾ Anglické farní osady držely si velikou čamrdu, kterou šlehali při obecné zábavě. – Slova „Castillano vulgo“ chtějí někteří napravit na „Castiliano volto“ (aby totiž Marie měla „španělskou t. j. hezky vážnou tvář“); podobá se však, že básník Tobiáš v ústa vkládá úmyslně matnou španělskou průpovídku.
- Str.7.⁶⁾ Smysl: se svou rukou si jděte mezi sprostáctvo, je suchá! Suchá ruka považována za znamení mdlého ducha i těla. Srov. opak „oily palm“ v Ant. a Kleop. 1,2; pak Othello 3,4; Venus a Adonis 5.
- Str. 8.⁷⁾ Gaillarde f., starý tanec francouzský, jenž má název od franc. *gaillard*=žertovně veselý, skotačivý, jinak též nazván *cinque-pas*=pěti-kročák; Shak. píše dle vyslovení *galliard*.
- Str.8.⁸⁾ „Mistress Mall“, za Shak. doby pověstná čtíra, jménem vlastně Mary Frith, s přezdívkou Cutpurse (od řezání měšců), životem prostopášná, až i k veřejnému pokání u kostela sv. – Pavelského odsouzená. O jejím obraze (kde mimo jiné představována jak „kouří tabák!“) bylo pořekadlo, že jej sluší zakryti záclonou. – „Coranto“, čerstvým živým tanec, jinak *corrente*, *courant*.
- Str.10.⁹⁾ „K ženské úloze“; jako jindy na řeckém divadle byly za Shakespeareova času ženské úlohy dávány od přestrojených mladíků. Srov. Koriolan 2,2. Podobně i v novější ještě době u př. v Římě; viz Lumír 1853, příloha 17.
- Str.11.¹⁰⁾ Narážka na zvyk, podle kterého k smrti odsouzený byl zachráněn, když si ho některá ženská za manžela vyžádala. Srov. Lumír 1854, č. 5. str. 100.
- Str. 14.¹¹⁾ *Pia mater* čili „máti milostivá“, mázdřice na mozkou.
- Str. 15.¹²⁾ V orig. „šerifův kůl“; u dveří šerifových postaveny byly dva vyzdobené koly či sloupy jakožto znaky jeho úřadu. Slova *be the supporter to a bench* někteří zcela minou; jiní pak je vykládají na „podrobiti se lavici“ čili tropicky „podrobiti se urážkám“: soudím, že nejpodobnější výklad jest „státi zde jako podstavek či noha lavice“.
- Str.16.¹³⁾ „My profound heart“; pro neurčitost angl. forem berou to vykladatelé za vokativní přízev Olivii daný; ale snad slova ta lze také bráti za elliptickou věrovací větu „To ne, z hlubiny srdce jistím.“
- Str.22.¹⁴⁾ Někteří chtějí na místě „Messaline“ čísti „Mettaline“ aneb „Metelin, Metellino“, staré Mitylene (ostrov Lebos); a však nepodobá se, že by byl básník na mysli měl určité zeměpisné místo.
- Str.25.¹⁵⁾ Štít na hospodách, s dvěma bláznův neb osly a podpisem „Jsme tři“; kdo četl, byl ten třetí.
- Str.26.¹⁶⁾ Někteří čtou *leman*= „kochanka, zlatuška“, jiní *lemon*=limonek, citronek: obojí vloženo v slovní hříčku „milý melounek“, jež u nás má též smysl; srov. v obecné mluvě „holka melounek“. – Hned na to „Myrmidoni“ místo „mravenci“.
- Str.27.¹⁷⁾ Kalvinisté, kteří od vévody Alby zaplašení se do Anglicka na útěk dali, byli největší částkou tkadlci, milovníci a pěstitelé zpěvu zejména církevního. Viz Jindřich IV. první díl, 2,4. – Starobylý kánon (čili přejímací zpěv) „Ty šelmo“ pro tři zpěváky tak žertem upraven, že po pořádku jeden druhému řekne „Ty šelmo“.
- Str. 27.¹⁸⁾ Kytajka zde tolik co šibalka. Srov. „Veselé ženy Windsor.“ 2,1: „Takovému Kytajci.“ – Zpěv „Ó, dvanáctý den v prosinci“ složil, jak se soudí, Lawes; viz Playfordův „Hudební společník 1673“; Delius dí, že se nedá vykazati zpěv, ke kterému ten verš patří. – Při slovích šaškových „To pane lhal jste nám“ kladou někteří poukážku, že je šašek zpívá, ač nejsou vzata z té písně.
- Str. 28.¹⁹⁾ Zde viděti, jak dosti malou slova změnou smysl se jinačí. Foliové vydání má „Out o' tune“, čímž by na poslední šaškova slova („vy k tomu

- nemáte srdce“) odpověděl Tobiáš: „Spletl jste si notu?“ Leč Theobald a po něm jiní čtou „*Out o' time?*“ zajisté lépe dle celého spojení; neboť Tobiáš dozpívav přejímá znovu slova svrchu již k Malvoliovi pronešená „držet časomíru“ (s narázkou na Malvoliovo „držet čas a míru.“) Srov. „Richard II.“ 5,5. – Dále „koláčů a piva“ vztahuje se k zákazům Puritánů proti držení pouti a posvícení (hodů).
- Str.30.²⁰⁾ *Penthesilea*, královna Amazonek, přišla Trojským na pomoc v čele zástupu dívek. Virgil. *Aeneid*. I. 491-493, Ariostův „*Orlando furioso*“ 37,5.
- Str.33.²¹⁾ Někteří vykládají, že Shak. bral zde „cypress“ jakož tenkou roušku průhlednou, krep (franc. *crêper* čechrati), rovněž jako dí Olivie 3,1: „a cyprus, not a bosom“; jiní za to mají, že se zde míní cypřišový hájek nad hrobem [jako *Autolycus* ve své písni ve „*Winter's tale*“ 4,3]; jiní pak myslí na rakev ze dřeva cypřišového.
- Str. 34.²²⁾ „Jater“; viz poznám. ke str.2.
- Str. 36.²³⁾ *Zlatoušku* z Indie“ dle čtení „*metal of India*“. Jiní čtou „*nettle of India*“, „*kopřiva Indická*“, urtica marina, o které Francius v „*Historia anim*. 1665“ dí: „*Tacta, corporis prurimum quendam excitat*“ (srov. Plinius IX.,58); jakoby tedy Tobiáš chtěl říci, že Marie v něm podobný cit působí.
- Str. 37.²⁴⁾ „Strachi“ (v orig. psáno *Strachy*); Shakesp. měl zde as na mysli šlechtičnu italskou, která se provdala za šatovníka: ten zajisté nejlepší výklad ze všech, kterými se vykladači dosti natrmáceli, jakož sám Steevens dí, že to „slovo k zoufání“. Knight hledá podobnosti ve jméně ital. rodiny *Stratico*.
- Str. 37.²⁵⁾ Slova v angl. neurčitá „*Bolts and shackles*“ chtí někteří vykládati na „okovy, pouta“; zde však přiměřenější též obvyklý jich význam střeliva. – Hodinky byly tehdy ještě veliká vzácnost; když u př. byl Guy Faux zatknut, pokládáno to za „přítěžovací důvod“, že měl při sobě hodinky – jakož nějaké čarodějství. – V dalším chování Malvoliově naráží se na nápadné spůsoby a módy.
- Str. 39.²⁶⁾ V Tobiášových slovích „ó aj“ jest zároveň opakování předcházejících písmen O. A. J.
- Str. 41.²⁷⁾ Nabírán od básníka sir Robert Shirley, který jakož vyslanec v Persii vrátil se do Londýna, mnoho hluku nadělal s odměnou, kterou mu Perský panovník (sofy čili šah) udlil. – Doleji „panna růže“; v orig. *tray-trip*, stará hra v kostky.
- Str. 44.²⁸⁾ Trojský rek Troilus (v době války Trojanův a Řekův) zahořel láskou k Trójské dívce Kressidě, jejíž ujec Pandarus sprostředkoval srozumění mezi oběma. Leč Kressida zapoměla na svou první lásku, uzřevši později Řeka Diomeda: skonala pak v největší chudobě. Román latinský, kde se láska Troila a Kressidy poprvé vypravuje, sepsal r. 1287 Guido di Colonna z Messiny, jejíž k tomu vyzval Salernitský biskup Matteo della Porta. Srov. „Konec vše napraví“ 2,1.
- Str. 45.²⁹⁾ Jako zeman Tobiáš, chtěje si proti Viole dodatí vážnosti, užívá již svrchu hledaných slov „s domem se sprátelit“, „nějaký obchod“, volí také zde „okuste nohou“; podobně Aristofanes v „*Žabách*“, *γεύδαι τέξ ζύραξ*, „okus dveří“ t. j. zaklepej!
- Str. 49.³⁰⁾ Totiž v dobu odlivu: podobenství od přítoku a odtoku moře; možná též, že Shakesp. místo *time* napsal *tide*. – Brownisté, Browniáni, byli sekta puritánská, která se za kr. Alžběty r. 1580 odtrhla od církve anglinské, pozdější Independisté; jejich původcem Robert Browne: bývali mnohdy posměchu za terč.
- Str. 50.³¹⁾ Má se za to, že zde Shakesp. naráží na drzost, s kterou vrchní státní zástupce lord Coke výslech W. Raleigha do protokolu bral úmyslně opakovaným urážlivým tykáním. Týž státní zástupce nemohl míti úcty u Shakespeara i proto, že vždy nejvýš potupně mluvil o umění dramatickém, a kde mohl úřadem, herce zlomyslně týral. – V hospodě města Ware ve hrabství Hartfordském či Hertfortském ukazovala se ohromná postel na přísloví vzatá, do které se 24 osob vešlo. – „V ingoustu dosti žluči“ viz *Cymbelín* 1,2.
- Str. 50.³²⁾ Podobenství vzato z toho, že z devíti střízlivkových vajíček poslední jest nejmenší; narážka na Mariinu malou postavu; dívčí úlohy totiž hrátí musívati hoši (ješto předsudek pokládal za potupné, aby se ženské obíraly uměním dramatickým). Srov. poznám. 9)
- Str.51.³³⁾ Steevens píše: Patrná narážka na mapu, rytou ku „*Plavbám*“ Linschotenovým, jichžto anglický překlad vydán r. 1598; ta mapa má nesmírně mnoho čárek, a jest první, na které již ostroví Východní Indie zahrnuto.
- Str. 52.³⁴⁾ *Delius* přijal of your city“, v městě vašem; vydání jak je upravili Johnson, Steevens, Reed a Malone, též vydání dle Colliera 1843 mají vesměs „of our city“, v našem městě.
- Str. 54.³⁵⁾ Líbání své ruky, svých prstů před osobou bylo za časů Shakespearových znamení úcty k ní. Tak v I. dílu „*Jindřicha VI.*“ 5,3 líbá Suffolk své prsty před Markétou.
- Str. 56.³⁶⁾ Ve hříčtu se slovem *scruple* klade zde básník dvojí význam, totiž „zrnko či kulička na váhu“ a „pochybnost, brykule“: jako i české „na rozváženou“ skrývá významy „váha“ a „považování“.

- Str. 57.³⁷⁾ V orig. jest *Legion*: považuje se, že to jest jméno jednoho ďábla; což povstalo ze zvláštního výkladu Mar. 5,9 a Luk. 8, 30 „množství“ čili celé „hejno“,?; srov. „omnis legio“ Rit. Rom. – Prag. III. p. 104.
- Str. 57.³⁸⁾ Delius po Cillierovi klade, že „Ay Biddy, come with me“ vzato z nějaké písničky, a že *Biddy* jest zkrácené z *Bridget*=Brigita. Že však slovo také psáno *biddy*, soudím, že to zde výraz onomatopejský zcela jako naše „puti, puti“, kterým se na drůbež volá. Tomu svědčí „A critical glossary to Shakesp. 1826“: *biddy*, term of alluring *chucks*; a předtím skutečně řeč o kuřátku. – Dále „peckami“, totiž od třešní: dětská hra. – Ďábel přirovnáván k uhlíři.
- Str. 57.³⁹⁾ Třebat si toho nevšímali vykladatelé, mám za to, že Shakesp. chce zde míti hříčku ve slovích *fiction* a *infection*: proto přeloženo „nemožnost“ a hned nato „zmožen“, která hříčka v českém nadto zvýšiti se dala slovy „smyšlenou“ a „mysl“. Krom toho soudím, že se Delius mylí, když klade do následujícího *taint* smysl aktivní „damit sein (Malvolio's) Uibel nicht... *ansteckend wirke*“; Shakesp. chce patrně říci: aby to, co Marie s druhými chytře nastrojila, se nedostalo na povětrí čili se nemerčilo a tím (totiž jsouc vyzraženo) jim *nebylo* pokaženo (passivně).
- Str. 57.⁴⁰⁾ Shakesp. klade v „bring to the bar“ dvojí smysl, totiž „tím zavedeme věc až na konečné meze, za které nelze toho dále vésti“, a „tím zavedeme věc až na příhradu u soudu“, načež zavěšeno následující „finder of madmen=který před soudem dává zdání o něčí pomatenosti.
- Str. 60.⁴¹⁾ Rytíři pasovaní „na koberci“ (*carpetknights*), kteří nabyli rytířství ne pro udatnost ve válce, ale *domácími* službami hlavně z přízně dvora: nazývání též *carpet-mongers*, kobereční kramáři („Much ado“ 5, 2) a „rytíři zeleného sukna“ od stolu úředního.
- Str. 62.⁴²⁾ Kapilet (u Shakesp. *Capilet*); připomenouti sluší, že již Chaucer ve svých básních užívá slova *capel*=kůň (srov. lat. *caballus*, české „kobyla“).
- Str. 63.⁴³⁾ Některá vydání kladou tu scenickou poukázku zde, jiná o několik řádků doleji, kde první právní sluha promluví.
- Str. 67.⁴⁴⁾ Slova „chlápek“ užívá náš lid s posměšným humorem na příhanu jemnější než „chlap“ (zrovna jako zde *fellow*). Us. Skramníky.
- Str. 68.⁴⁵⁾ Mnohá vydání mají zde po slovích Sebastianových poukázku *Draws* („Tasí“); vydání dle Colliera 1843 a též Deliovo toho nemají, což tuším přiměřenější jest k věci. Dá se lépe mysliti, že Sebastian má od té chvíle, co Ondřeje „bije“, již *taseno*: vždyť mu dí Tobiáš: „zastrčte ocel“ a „mladý vojáku, máte se k světu“. Pouze Tobiáš hned nato *tasí*.
- Str. 69.⁴⁶⁾ Přísněji vzato, činí se v angl. rozdíl mezi *parson* a *curate*; zde se obojí za jedno béře. – Čtení *Tapes* nemá průvodu jako *Topas*.
- Str. 70.⁴⁷⁾ Poustevník Pražský. Nelze mysliti, že by se zde naráželo na skutečnou osobu, jako Steevens za to má; spíše „že si šašek zde jméno tak vymýšlí, jako svrchu několikrát, a jako i zde smyšlena neteř krále“. – „Gorboduc král Britanský“ jest název stré anglické hry divadelní, kterou sepsali Sackville a Norton, a která několik let před Shakesp. narozením na divadlo uvedena byla: *The tragedie of Gorboduc, whereof three actes were written by Thomas Norton, and the two last by Thomas Sackville*. London 1565. (*The Bibliographer's manual*, by W. Th. Lowndes. London 1834.) – Dále „Co jest“ narážka na plané rozumkování. – Doleji: „Odstupiž, pra-ďáble!“ Se slovy „*hyperbolical fiend*“ (*diabolus hyperbolicus*) si vykladatelé nevěděli rady, nechavše toho v pochybnosti. Soudím, že mylný jest výklad Vossův „hrdopyšný ďáble“; i mám za to, že *hyperbolical* (*ὑπερβολιχός*) znamená jaksi superlativ či nejvyšší stupeň ďábelstva.
- Str. 70.⁴⁸⁾ „Tmavý dům“ též název blazinec. – „Hořejší patro vyhlídek“; některá vydání kladou matné *clear stones* „světlé kameny“; vydání jak je upravili Johnson, Steevens, Reed a Malone (po nichž též Delius) má lépe *clear stories*, vysvětlujíc to: „název stavitelský, jenž znamená řadu oken, obíhajících podél hořejší částky vysoké kůpky nebo kostela“.
- Str. 71.⁴⁹⁾ Třebat jiní jinak vykládali, soudím, že Shakesp. v *constant question* zde vložiti chtěl satyru na disputaci nebo colloquium. – „Sluku zabit“; průpovídka dí, že „sluka nemá mozku“; s čím se shoduje i její význam v angl. *woodcock*, též tolik co „troup“. Smysl: podle své babičky pocházíš asi od sluky bez mozku.
- Str. 72.⁵⁰⁾ V staré balladě od Wyatta, z které šašek ty úryvky zpívá, zní poslední ten řádek „She loveth another better than me“. kterýž rýmem připadá k „My lady is unkind, perdie.“
- Str. 73.⁵¹⁾ Ku porozumění té staré písni toto: Na staroangl. divadle provozovaly se tak zvané *mysterie* čili duchovní divadla, pak více allegorické *morality* čili „hry mravodějně“; v nich byla osoba stálá, pitvorně přikuklená za „Nepravost“, *Vice*, která dřevěnou dýkou ustavičně čerta pokoušela, volajíc naň obvyklým *aha!* až ji čert konečně vzal – na podobenství zloby trestem dostižen. Ta „Nepravost“ hrávala před Shakesp.

úlohy „šaška“. Viz „Richard III.“ 3, 1. poznám.²⁰⁾, „Jindřich V.“ 4, 4 poznám.³⁶⁾, pak Perikles 3, 2 (3, 3): to please the fool and death; pak „Veta za vetu“ 3, 1: „smrt má tě za blázna“.

Str. 77.⁵²⁾ „Jako hubičky“; k objasnění viz místo v „Richardu II.“ 5, 1., kde se král s královnou loučí; pak „Dvě šlechticů Veron.“ 1, 2: Děvčata upýpavě „Ne“ k tomu říkají atd.

Str. 80.⁵³⁾ Jako již Theobald dí, míní se příběh řeckého románu, jak jej vypravuje Heliodor v 5. knize *Αίγιονυχών*. Thyamis, z Memfie (Memphis) byl náčelníkem tlupy loupežnické. Theagenes a Charikleia padli jim do rukou: Thyamis do Charikleje se zamilovav s ní se zasnoubiti ustanovil. Když nato loupežnická tlupa od jiné mocnější byla přepadena, ukryl Thyamis milenku spolu s poklady v jeskyni. Vida jistou smrt, umínil milenku raději protknouti, než jí nechati rukoum jiným. Vstoupiv do jeskyně volal do hloubky, a když se mu řecký hlas ozval, jej za hlas Chariklejin maje, místo ní jinou osobu proklál. – Že by Shakesp. narážel na Herodota (o bratřích, kteří Egyptského krále oloupili, načež jeden z nich druhému hlavu stál), méně k víře podobno.

Str. 81.⁵⁴⁾ Políbení při oddavkách, viz „Richard II.“ 4, 2 a „Zkrocení zlé ženy“ 3, 2.

Str. 83.⁵⁵⁾ Obtížné to místo píše se velmi nestejně; od některých: *Then he's a rogue and a passymeasures pavin. I hate etc.* (to čtení jsem volil v překladě); od jiných: *Then he's a rogue. After a passymeasure or a pavin I hate etc.* (t. j. Zato je ničema. Po tanci „passamezzo“ anebo „pavan“ protiví se mi takový ochlastaný ničema). Jiní místo *pavin* čtou *panim* či *paynim* (pohan). Soudím, že nejpřirozeněji to místo vykládati na dvě přezdívky od dvou tanců vzaté, že totiž felčar nadržel míry, když pil, a že jest loudal (*pavan*=loudavý tanec španělský), když k raněnému Tobiášovi nejde.

Str. 83.⁵⁶⁾ „Znaku klam“; srov. při „Richardu II.“ 2, 2 poznám.²⁶⁾ „hledídka“.

Str. 84.⁵⁷⁾ V našem „chráněna“ jest smysl obojího čtení *preserv'd* „zachráněná z utonutí“, a *preferr'd* „jeho ochranou k službě schválená“. – „S dívkou se snoubiti“; viz 1, 2 nadkorábíkův popis Olivie.

Str. 85.⁵⁸⁾ Pouhá forma neurčitého angl. imperativu *be*, která jest stejná pro počet jednotný (*ty!*) i množný (*vy!*), nedává na jisto uhadnouti básníkův smysl, ke komu vévoda ten řádek mluví. Všichni vykladatelé to berou za plurál „neděste se“ mluvený k Olivii; přes mínění všech soudím, že to Sh. mysliti

mohl v singuláru, tedy jakoby vévoda ten řádek řekl k sobě: „Ó neděsiž se!“ anebo „Ó nelekej se!“ totiž že vévoda nemá potřebí za příčinou rodu lekati se, Violu vzíti za choť, ješto „přestrojený hoch“ jest šlechtné krve.

Str. 88.⁵⁹⁾ Neurčité *convents* od vykladatelův zde nestejně se béře: buď za *shall serve, agree, be convenient* „až se nám hodí“; buď za *assemble* „až nás shromáždí“; buď za právnické *convent* „až se nám určí, položí lhůta“; – soudím, že se všechen ten smysl prostě a přirozeně sbíhá v našem „až nám vzejde“ (*convenio*). – „Láska v lesku“; jako na začátku veselohry v první řeči vévodově, klade Shakesp. i zde *fancy*, což znamená „lásku“ i spolu „obraznost“. – Na konec kladený zpěv šaškův (*jig*) náleží do druhu oněch žertovných písní improvizovaných, jak je šprýmovník maně přednášel s průvodem hudby (bubínku, píšťaly) a fraškovného tance.